

সম্ভৱামি যুগে যুগে

(পৌৰাণিক গল্প)

(ভাগৱতৰ কাহিনীৰ আধাৰত ৰচিত)

ৰচনা—যোগেন বায়ন

***"Sambhavami yuge yuge" a mythological drama
written and Published by Shri Jogen Bayan M.A.
Gauhati.***

প্ৰথম প্ৰকাশ—১৫ অক্টোবৰ, ১৯৭২ চন।

ছপা কৰিছে—

শ্ৰীভাৰত মোহন চৌধুৰী'থ।

ভাগিৰথী প্ৰেছ,

ৰিহাবাৰী গুৱাহাটী-৮

(লিখকৰ দ্বাৰা সৰ্বস্বত্ব সংৰক্ষিত।)

সাৰদা প্ৰকাশ

গুৱাহাটী—১১

অৰিহনা—৩'০০ টকা

আমাৰ একাষাৰ

অসমীয়া নাটক বিশেষকৈ পৌৰাণিক নাটক ছপা কৰিলে
হেনো লোকচান হয় । সেইকাৰণে প্ৰকাশকে নাটক প্ৰকাশৰ
দায়িত্ব লবলৈ সতকাই আগবাঢ়ি নাহে । মনৰ অদম্য উৎসাহক
বাধা দিব নোৱাৰিহে এই কামত আগবাঢ়িলো । অসম শিক্ষা-
বিভাগৰ ডাইৰেক্টৰ মহোদয়ে চাৰি শ টকা মঞ্জুৰী দি কিতাপখন
প্ৰকাশ কৰাত সহায় কৰিছে । তাৰবাবে আমি আমাৰ
কৃতজ্ঞতা জনাইছো । মঞ্চশিল্পী আৰু মঞ্চানুৰাগী ৰাইজে
কিতাপখনৰ প্ৰতি আদৰ দেখুৱালে আমি কৃতজ্ঞ থাকিম ।

অনিবাৰ্য্য কাৰণ বশতঃ ছপাৰ ভুল থাকি গ'ল ।

ইতি—

—নাট্যকাৰ—

সত্ত্বর্যমি যুগে যুগে

চরিত্র লিপি

শ্রীকৃষ্ণ

বলরাম

বশুদেব

কংস

প্রলম্ব

চানুর

মুষ্টিক

মন্ত্রী

দাবানল

বোধানল

১ম প্রহরী

২য় প্রহরী

দাববক্ষী

দেবতা

দানব

নাবদ

দৈবকী

মালতী

ପ୍ରଥମ ଦୃଶ୍ୟ

(ଛାয়া অভিনୟ) ପଟ ଉଠାବ ଲଗେ ଲଗେ ଛାয়াତ ଦେଖା
ଯାଏ କଂସଇ ବଥ ଚାଲନା କৰିছে, ବସ୍ତ୍ରରେ ଆବୃତ ଦୈବକୀ ବଥ
ବହି ଗৈছে । ବଥର ଚକାର ଘର୍ ଘବଗି ଶବ୍ଦ ଶୁନା ଗৈছে । ଅଳପ
ପାଚତେ ଦୈବବାଣୀ ଶୁନା ଯାଏ ।

“ଯାକ ଲେୟା ବାସ କଂସ ଶୁନରେ ଅଜ୍ଞାନ ।

ଏହିବ ଅଟ୍ଟମ ପୁତ୍ରେ ତୋର ଲେବେ ପ୍ରାଣ ॥”

ଛାୟା କ୍ଳୀଣ ହେ ଆହୁର । ବଥର ଚକା ସ୍ଥିର ହ’ଲ । ଛାୟା
ଅଭିନୟ ଶେଷ । ମନ୍ଦର ଆଲୋ ଜ୍ୱଳି ଉଠିଲ । କଂସଇ ଦୈବକୀର
କେଶତ ଧରି ଟାନି ଆନି ଦୈବକୀର ମନ୍ଦର ମୋ ମାଞ୍ଜୁତ ମେଲାଇ
ଦିଅନ୍ତେ ଆବୃତ ଧାପର ପରା କୁମାର ଉଲ୍ଲିଆଇ କାଟିବଲେ ଉଦାତ
ହୁଏ ।

କଂସଃ— ଭଗିନୀ ନହୁ ତହି—ଭଗିନୀ ନହୁ
କଂସର ନିଧନ ହେତୁ ମାୟାର ଆବତ
ଭଗିନୀର କ୍ରମ ଧରି ମାୟାଶ୍ରମ ବାନ୍ଧନୀ
ବଧକରି ଡୋକ, ମୋ ଦୈବବାଣୀ
କରିବ ନିଷ୍ଫଳ ।

দৈববাণী:— বক্ষা কৰা দাদা,
বক্ষা কৰা ভগ্নীক তোমাৰ
লিয় আজি আচক্ষিতে এনে ব্যৱহাৰ ?

বংস:— শুন নাই পাপীয়সী বচ দৈববাণী ?
আকাশেদি কৈ গ'ল
তোৰেই অন্তিম পুত্ৰৰ হাতত
হব বংসৰ নিদন ।
স্বপ্ননো বিনমি তোৰ নহওঁ কাতৰ
বধকৰি তোৰ প্ৰাণ
নিৰ্দ্ধটক হব কংসৰাজ । (উদ্ধাতু থাই বস্তুদেৱ আছে)

বস্তুদেৱ:— ক্ষান্ত হোৱা, ক্ষান্ত হোৱা কংস মহাৰাজ
অবলা বমণী বধি
মৈকৰিবা কলুষিত নিজৰ জীৱন ।
সঙ্গাগৰা পৃথিৱীৰ অধীশ্বৰ তুমি
শত শত ৰজা মহাৰজা
পদানত তব বিক্ৰমত
নোশোভে এহুৱা কাম তোমাত কদাপি ।

কংস:— স্তব্ধ হোৱা বস্তুদেৱ,
অস্তৱত কপটতা ৰাখি

কংসৰ জয় গান নেলাগে কৰিব,
তোমালোক দুয়োজনে শত্ৰু ভয়ানক ।

বসুদেৱঃ— নহয় ইটো বজা জয়-গুণ-গান
সত্যকথা কৰিছো বেকত ।
সাক্ষী কৰি দেৱতাসকল
সাক্ষী কৰি মানৱ সমাজ
তোমাৰ মহান দান—দৈৱকীক
পত্নীৰূপে কৰিলো গ্ৰহণ
কিন্তু, ভাৰি চোৱা এটোৱা
দৈৱকীয়ে তোমাৰেই কনিষ্ঠা ভগিনী
মৰমৰ ছপাশত আজি অতদিনে
সমভ্ৰে কৰিছা পালন
অকালতে আজি, সেই ফুলপাহি
তুমি যদি মোহাৰি পেলোৱা
থাকি যাব যুগ যুগান্তৰে
কংসৰ কালিমা সনা নিষ্ঠুৰ জীৱন ।
ভগ্নীহত্যা কৰি, কিবা গুণ যশ
লভিবা ধৰাত ?

কংসঃ— হাঃ হাঃ হাঃ
ভগিনী--ভগিনী ।

ভগিনী নহয় বস্তু
 কংসৰ জীৱন আকাশত,
 দৈৱকী যে ধুমকেতু মাত্ৰ ।
 দুগু দি আজি অতদিনে
 কালসৰ্পেহে কৰিছা পোষণ
 কিন্তু নোৱাৰিবি দংশিব কংসক
 শুনা বস্তুদেৱ, পাষানেৰে গঢ়া মোৰ নিষ্ঠুৰ অন্তৰ
 বধ কৰি নিশ্চুমা ৰাক্ষসী
 খণ্ডন কৰিম মই ৰুঢ় দৈৱবাণী
 ৰাক্ষসী ভগিনীৰ তপ্ত কধিৰেৰে
 ৰাঙলী কৰিম আজি
 শ্যামলা ধৰণী । (কাটিবলৈ উদ্যত হয়)

দৈৱকীঃ— নহয়— নহয় দাদা
 ক্ৰমা কৰা ভগ্নীক তোমাৰ
 নিশ্চয় নহয় সিটো দৈৱবাণী
 হয়তো ছলনা সিটো কোনোবা শত্ৰুৰ ।
 দাদা, এটিবাৰ চোৱা তুমি মোৰ মুখলই
 কেনেদৰে ভগ্নী আজি
 বিষাদে মলিনা ।
 তোমাবেই মৰমী কোলাত
 আজি অতদিনে

কৰিছিলোঁ জীৱন ধাৰন
 কি হেতু নিষ্ঠুৰ হ'লা দৈৱকীৰ প্ৰতি ?
 হে অগ্ৰজ,
 শ্ৰেষ্ঠ তুমি জ্ঞান গৰিমাভ
 দুৰ্জ্জনৰ ছলাহি কথাত
 পাহৰি নেযাবা তুমি কৰ্তব্য নিজৰ ।

কংসঃ— এৰা কৰ্তব্য—নিষ্ঠুৰ কৰ্তব্য মোৰ
 কৰিম পালন ।
 অন্তকৰ ৰূপ লৈ কনিষ্ঠা ভগিনী
 লব খোজে অগ্ৰজৰ প্ৰাণ
 আৰু সেই মুঢ় অগ্ৰজে
 অকাতৰে কৃতাপ্তলী কৰি
 নিজপ্ৰাণ দিব বিসৰ্জন ভগিনীৰ তুষ্টিৰ কাৰণে ?
 নহয়—নহয়, সেইকাৰ্য্য
 মোৰ দ্বাৰা নহব সম্ভৱ ।
 দলিয়াই দিছো আজি
 ভগ্নী স্নেহৰ মায়াময় পাশ
 ছিঙি দিছো অন্তৰৰ মৰমী বান্ধোন
 কংস আজি দানব ভীষণ
 নিজপ্ৰাণ বক্ষা হেতু
 বিনাশিম মায়াবিনী ভগিনীৰ প্ৰাণ ।

বন্দুদেরঃ— নহবা অধৈৰ্য্য বজা, নহবা চঞ্চল
 মহাপৰাক্ৰমী তুমি
 বীৰ্য্যাত প্রবল ।
 তুমি হেন বজা, যাক ত্রিজগতে জানে
 শত শত নৃপতিয়ে
 সেয়ে যাৰ চৰণ যুগল
 তেনেহেন ক্ষত মহাবলী
 বীৰ বুলি যাক আজি জগতে বখানে
 কিয় হবা আজি তুমি ইমান চঞ্চল
 ক্ষুদ্ৰমতি নাবী এটি বধৰ কাৰণে ?
 ভয়ী হত্যা—নাৰীহত্যা কৰি
 নেসানিবা বীৰদৰ্প বজাৰ নামত
 আজীৱন কলঙ্ক কালিমা ।

কংসঃ— কলঙ্ক কালিমা ? হাঃ হাঃ হাঃ
 নিষ্পেষিত নিৰ্য্যাতিত দেৱতা—মানবে
 কলঙ্কিত কৰি মোক
 অভিশাপ কৰিছে প্রদান ।
 কিন্তু তথাপিও—কংস আজি,
 হিমাদ্রীৰ দৰে অচল অটল
 উচ্চশিৰ তাৰ
 অভিশাপ গঞ্জনাৰ ভয়ে

অবনত নহয় কদাপি ।

বসুদেবঃ—

কিস্তি বজা তুমি

প্রজাপালন কর্তব্য তোমাৰ ।

অজ্ঞানী নোহোৱা তুমি

জ্ঞানৰ ভাণ্ডাৰ

ধৰ্ম্মা-ধৰ্ম্ম' বুজা ভালদৰে,

জানা তুমি ভালদৰে

জন্মিলে ধৰাত

মৰণ নিশ্চয় তাৰ মিলিব এদিন ।

কৰ্ম্মৰ অধীন জীৱ

বসুধা তলত

মৰমৰ মহাঅৰ্থ মাথো

নতুন জীৱন ।

ক্ষন্তেকীয়া জীৱনৰ

মোহৰ জালত

কৰিবা কুকৰ্ম্ম কিয়

অজ্ঞানীৰ দৰে ?

কংসঃ—

বাক্‌কঙ্ক কৰা বসুদেব

জুনিব নোখোজো মই

শাস্ত্ৰৰ ঘটন,

জন্ম-মৃত্যু বহুলা

শুনাইছা কাক হেবা নিলাজ অধম ?
 জানো মই ভালদবে
 জন্মিলে মৰিব লাগে
 বীতি জগতৰ ।
 কংসৰ মৃত্যু নিবারণ
 নহয় তোমাৰ চিন্তাৰ কাৰণ
 কিস্ত নিজৰ মৃত্যুৰ বাবে
 শঙ্কিত হোৱা কিয় ভীৰু বহুদেৱ ?
 কংসৰ মহান ব'সনা
 আজিও যে পূৰ্ণ হোৱা নাই
 স্বৰ্গ মৰ্ত্য পাতালৰ
 ৰাজ চক্ৰৱৰ্ত্তী
 হব খোজে দুৰ্দাস্ত কংসই ।
 সেই ব্ৰত অপূৰণ ৰাখি
 হেলাৰঙে মৰণক আকোৱালি লব
 ইচ্ছা আজি নকৰে কংসই ।

বহুদেৱঃ—

বিশ্বজয়ী হোৱা তুমি
 সসাগৰা পৃথিবীৰ ৰজা মহাৰজা
 হ'ক তব চিৰ পদানত
 তাৰবাবে আক্ষেপ নকৰে বহুই ।

দৈৱকী:— ময়ো কওঁ শুনা দাদা,
 অন্তৰৰ এটি কথা আজি,
 জীৱনে-মৰনে শয়ণে - সপোনে
 কিস্বাজাগৰণে
 দৈৱকীৰ জীৱনৰ প্ৰবল বাসনা
 শৌৰ্য্য-বীৰ্য্য জ্ঞান-গৰিমাত
 শ্ৰেষ্ঠ বুলি খ্যাত হওক
 বীৰাপ্ৰাণ—ক্ষত্ৰিয়ৰ মুকুটৰ মণি
 মথুৰাৰ প্ৰভাৱ পালক
 অভাগিনী দৈৱকীৰ অগ্ৰজ প্ৰধান ।
 আৰু সেই গোৱৰুৰ শীতল টায়াত
 জুৰাব এখনি ভগ্নীৰ অন্তৰ
 শ্ৰদ্ধা আৰু চেনেহৰ অঞ্জলী প্ৰদানি
 গৰিয়সী মহীয়সী হব দৈৱকীও ।

কংস:— বাঃ বাঃ বাঃ
 সুন্দৰ অভিনয়
 সৰগৰ সুধাৰে আজি
 পৰিপূৰ্ণ গোটেই বসুধা,
 স্বৰ্গৰ মন্দাকিনী নদী
 প্ৰবাহিতা মৰ্ধ্যৰ বুকুত ।

শুনা হেৰা ভীক বসুদেৱ
 শুনহেৰ গুণ্ণলভ। দৈৱকী
 ভইতৰ কোমল কথাত
 নটলিব কংসৰ পৰাণ ।
 বজ্ৰসম স্তকঠিন কৰিছো অমৃত
 দয়া-মায়া কৰি বিসৰ্জ্জন
 কালকপী নিষ্ঠুৰ কংসই
 কৃপাণৰ এটি আঘাটত
 ছিন্ন কৰি বিহ-বৃক্ষ
 শত্ৰু-শূন্য কৰিব ধৰণী ।
 জীৱন-অজিনয়ৰ
 যৱনিকা পৰাৰ আগতে
 চাই ল, সত্য নয়নে
 বিশ্বৰ বিনন্দীয়া ৰূপ ।

(কংসই কৃপান ওপৰলৈ তুলে আৰু লগে লগে
 বসুদেৱে কংসৰ আগত আঠুলৈ বাধা দিয়ে) ।

বসুদেৱঃ— এখন্তেক—

এখন্তেক বৰা স্থিৰ হৈ
 অস্তিমৰ এটি মাত্ৰ অসুখবোধ মোৰ
 দয়াকৰি শুনা কাণপাতি ।

কংসঃ— (ক্রোধ) আহ্—বস্ত্রদের
দূৰ হোৱা সম্ভৱৰ পৰা ।

বস্ত্রদেরঃ— শুনা হে ৰাজন্,
শুনা মোৰ প্ৰতিজ্ঞা ভীষণ
তোমাৰ প্ৰাণ ৰক্ষা হেতু
নিকৰ্ণ বান্ধি লব বস্ত্ৰদেৱে ।

কংসঃ— নিকৰ্ণ বান্ধা ?
মোৰ প্ৰাণ ৰক্ষা হেতু
প্ৰতিজ্ঞা কৰিব বস্ত্ৰদেৱে ?
কোৱা বাৰু, কি প্ৰতিজ্ঞা কৰিবা পালন ?

বস্ত্রদেরঃ— শুনা হে ৰাজন্,
শুনা মোৰ নিষ্ঠুৰ অঙ্গীকাৰ,
পুত্ৰ কিম্বা কণ্যা
যি কোনো সম্ভান
যেতিয়াই দৈৱকীয়ে কৰিব প্ৰসৱ
লগেলগে প্ৰদানিম তোমাৰ হাতত ।
বধ কৰি দৈৱকীৰ গৰ্ভজাত শিশু
নিষ্কণ্টক হবা তুমি
ৰক্ষা পাবা মৰণৰ পৰা ।

দৈৱকীঃ— (আৰ্ত্তনাদ) নাথ-নাথ
ই যে অসম্ভৱ প্ৰতিজ্ঞা তোমাৰ ।
(বহুদেৱৰ চৰণত পৰি যায়)

বহুদেৱঃ— মন্মভৈদী ৰাণী— বেদনাৰে ভাৰাক্ৰান্ত
মন্মাস্তদ অঙ্গীকাৰ মোৰ
বিস্তৃতথাপিও—কৰিম পালন ।

কংসঃ— ভাবিচোৱা বহুদেৱ
চিন্তাকৰি চোৱা এবাৰ মনৰ মাজত
ইঃ যে তোমাৰ প্ৰতিজ্ঞা ভীষণ
প্ৰতিজ্ঞা পালনৰ সময়ত যদি
কঁপি উঠে তোমাৰ হৃদয়
যদি সাধ্যাতীত হয়
নিজহাতে তুলি দিব সম্ভান তোমাৰ
নিশ্চিত মৃত্যুৰ মুখত ?
যদি পিতৃ-স্নেহৰ অবাধ স্ৰোতে
ধুই-মচি লৈ যায় প্ৰতিজ্ঞা তোমাৰ ?
বিশ্বৰ বিৱৰ্ত্তনত, দিক্ চক্ৰপালে
আনে যদি মনত সংঘাত
আৰু সেই সংঘাটৰ
নিষ্ঠুৰ আঘাতে

কৰে যদি জৰ্জৰিত তোমাৰ শৰীৰ
হয়তো সিদিনা—
পথভ্ৰষ্ট হৈ,
বিপ্লৱৰ বহিঃশিখা জ্বলাবা নিজেই ।

বসুদেৱঃ— শুনা হে বাজন্,
বসুদেৱ চৰিত্ৰ অবিদিত নহয় তোমাৰ ।
বিশ্ব নিয়ন্ত্ৰাৰ সৃষ্টিৰ পাতনি
সৃষ্টিতত্ত্বৰ গুঢ়তম্ বহুস্ত
জগত প্ৰপঞ্চৰ মায়াময় ৰূপ
প্ৰকৃতিৰ অখণ্ড প্ৰভাৱ
কালৰ সৰ্বব্ৰাহ্মী ক্ষুধা
আৰু বেদ-বেদান্তৰ পৰমার্থ বাণী
আজীৱনে কৰিলো অধ্যয়ণ ।
মিছা সংসাৰৰ মায়াময়ী ৰূপে
বিনন্দীয়া কৰি তোলে মানৱ জীৱন
ই যে মায়াৰ অভিনৱ খেলা ।
মায়াবৃত কুঁহেলিকা আঁতৰাই চোৱা
কোন তুমি—কোন মই
কোনে কাৰ কৰিব পাৰে অস্তিত্ব হৰণ ?

কংসঃ— নীতিবাদ তত্ত্বজ্ঞান, বেদৰ বচন

সৃষ্টি স্থিতি প্রলয়ৰ হেতু
 আৰু পৰমার্থ তত্ত্ব
 নিবিচাষে শুনিব এই
 অবোধ কংসই ।
 স্পৰ্শদৰ্শীৰূপে, দৃশ্যমান জগতত
 দেখিছো মোৰ সন্মুখত
 অস্তকৰ বার্তা লৈ
 দুটি ঘৃণনীয় প্ৰাণী
 কংসৰ অস্তিত্ব সংহাৰ হেতু
 কালৰ কুঁহেলিকা কৰিছে বচনা ।

দৈৱকীঃ— আৰু সেয়ে যদি ইচ্ছা হয় বিশ্ব-নিয়ন্ত্ৰাৰ
 বোধিবৰ সাধ্য বাক কাৰ ?
 কাঠৰ পুতলা আমি কালৰ হাতত
 স্বইচ্ছাই একোকে নোৱাৰো সাধিব ।
 কোৱা দাদা,
 পাৰিবানে এবাব শমন ?
 কালৰ চকৰিব গতি
 পাৰিবানে কৰিব স্থিৰ ?

কংসঃ— কালৰ কুটীলা গতি
 আৰু বিধাতাৰ লেখা

দুটিব এটিকো মই নকৰো বিশ্বাস ।
 কাপুৰুষ কুলাঙ্গাৰ আৰু দুৰ্বল চিত্তিয়া
 আছে যিটো নৰদেহী মৰ্ত্তাৰ বুকত
 হব পাৰে তাৰবাবে
 এনে কথা বেদৰ বচন ।
 কিন্তু, কংস মই—
 বিশ্বানয়স্তাৰ বধৰ চকৰি
 বাধজৰী টানি প্ৰবল প্ৰতাপে
 গতি বদ্ধ কৰি—
 চুৰমাৰ কৰি দিম নিয়তিৰ খেলা ।
 নহয়—নহয়
 বাক দ্বিভাৰ নাই প্ৰয়োজন
 কালে ধুই লৈ যায় সোনালী সুষোণ,
 কৃপাণৰ এটি আঘাতত
 বাক্ষসী দৈৱকীৰ
 কৰি দিও মন্ত্ৰক ছেদন
 (কংসই কৃপান তোলে-বহুদেৱে আগভেট ধৰে)

বহুদেৱঃ— ক্লান্ত হোৱা ৰাজন্
 বাৰে বাৰে কৰো অশ্লৰোধ
 বাৰে বাৰে সোৱৰাও প্ৰতিজ্ঞাৰ কথা ।
 দৈৱকীৰ গৰ্ভজাত শিশু

হয় যদি ভব মৃত্যুৰ কাৰণ
জন্মৰ লগে লগে সেই শিশু মই
প্ৰদানিম তোমাৰ হাতত
বধ কৰি দৈৱকীৰ গৰ্ভজাত শিশু
নিষ্কণ্টক হ'ব। নিজে তুমি

কংসঃ— অঙ্গীকাৰ নকৰি পালন
বিব্ৰমে পলোৱা যদি
নিজদেশ ত্যাগী ?

বসুদেৱঃ— শুন। কংস মহাৰাজ
সত্যে সত্যে তিনি সত্য পালি
কৰিলো প্ৰতিজ্ঞা মই
বসুধা মাতৃ স্পৰ্শ কৰি, (মাটি চুই)
উঠে যদি দিনমণি পশ্চিম দিশত
আৰু যদি মাৰ যায় পূৰ্ব দিগন্তত
বিশ্বৰ যতমানে চৰাচৰ প্ৰাণী
ৰাট ভেটি ধৰে যদি মোৰ সন্মুখত,
তথাপিও—
নিষ্ঠুৰ প্ৰতিজ্ঞা মই কৰিম পালন !

কংসঃ— আৰু তই দৈৱকী পাষণী

আছে জানো দিখা তোৰ মনৰ মাজত ?
পাবিবি কোলাৰ কেছুৱাক
প্ৰদানিৰ মৃত্যুৰ মুখত ?

বসুদেৱঃ— (কাতৰে) দৈৱকী ! প্ৰিয়া মোৰ !
তুমিও প্ৰতিজ্ঞা কৰা
স্বামীৰ ধৰ্ম্মই ধৰ্ম্ম জানিবা সতীৰ ।

দৈৱকীঃ— (কৰুণ) স্বামী আজ্ঞামতে
কৰিলো প্ৰতিজ্ঞা
পুত্ৰ কিশ্বা পুত্ৰী,
যিবা জন্মে মোৰ উদৰত
প্ৰদানিম তোমাৰ হাতত ।

কংসঃ— ভাবি চা ৰাক্ষসী, মনৰ মাজত
ই কিন্তু, প্ৰতিজ্ঞা ভীষণ
ভূমিস্থ সন্তানক
নিজ ইচ্ছামতে
বিসৰ্জিব লাগিব
নিশ্চিত মৃত্যুৰ মুখত ।

দৈৱকীঃ— (কান্দি) বিসৰ্জিম মৃত্যুৰ গ্ৰাসত ।

কংসঃ— যা, কংসই এৰি দিছে পথ
উপস্থিত সময়ত নিজ প্রতিজ্ঞাৰ কথা
থাকে যেন মনৰ মাজত ।

(বসুদেবে দৈৰ্ঘকৌচ লৈ প্রস্থান কৰে, কংসই সিহঁত যোৱাৰ
ফালে চাই থাকি চিন্তামগ্ন হয় । এনেতে অদূৰত নাৰদে
'নাৰায়ণ' 'নাৰায়ণ' ধ্বনি কৰে । কংসৰ দৃষ্টি সেইফালে যায় ।
নাৰদে মঞ্চত অৱতৰণ কৰে) ।

নাৰদঃ— নাৰায়ণ—নাৰায়ণ ।

কংসঃ— (পদধূলি লৈ) প্রণামিছো দেৱৰ্ষিৰ চৰণ কমল ।

নাৰদঃ— ইকি কংস মহাৰাজ
কিবা হেতু বিচৰণ কৰিছা ইয়াত ?
কোৱাৰ্হে ৰাজন্ কুশল সংবাদ ।

কংসঃ— মুনিবৰ, তব আশীৰ্বাদে
কুশলে বিৰাজে মোৰ আত্মীয়-স্বজন
কুশলে কৰিছে বিৰাজ
মথুৰাৰ যতমানে প্রজা ।

নাৰদঃ-- সুখী হলো শুনি তব কুশল সংবাদ

দৈবকীৰ বিবাহ উৎসৱ
হ'ল জানো কুশলে সম্পন্ন ?

কংসঃ— হ'ল মুনিবৰ,
নিজহাতে ভগিনী দৈবকীক
সমৰ্পিলো যমুৰ হাতত ।
কিন্তু—

নৰঃ— কিন্তু কি ৰাজন ?

কংসঃ— কিন্তু দৈববাণীয়ে দিলে কুৎসিত বাৰতা ।

নাৰদঃ— কুৎসিত বাৰতা ?

কংসঃ— এৰা মুনিবৰ, কুৎসিত বাৰতা ।

নাৰদঃ— বান্ধ কৰা কিনো সিটো অমঙ্গল বাণী
পাবো নেকি কৰিবলৈ কোনো প্ৰতিকাৰ ।

কংসঃ— শুনা তেখেত দেৱৰ্ষি নাৰদ
বিবাহ সম্পন্ন কৰি
বৰ কণ্যা দুয়োটিকে ৰখত উঠাই

নিজে তুলি বাঘজৰী
 চলালো বিক্ৰমে বথ
 থম বুলি ভয়ীক বসুৰ গৃহত ।
 কিন্তু, পথৰ মাজত—
 কৰ্ণত প্ৰবেশিল কালস্তক বাণী
 স্তম্ভ কণ্ঠেৰে কৰিলে ঘোষণা
 দৈৱকীৰ গৰ্ভজাত অষ্টম সন্তান
 হব হেনো মোৰ মৃত্যুৰ কাৰণ ।
 কোৱা ঋষিৰ,
 হিতাহিত জ্ঞানশূণ্য মই
 দিয়া মোক দেখুৱাই কৰ্তব্যৰ পথ

নাৰদঃ— নাৰায়ণ, নাৰায়ণ
 যুগদেৱতা
 যুগে যুগে ধৰে জন্ম বসুধা বুকত ।
 দুষ্কৰ দমন, শাস্ত্ৰৰ পালন
 আৰু ধৰ্ম্ম-সংস্থাপন হেতু
 সনাতন শক্তিৰ আধাৰ
 নামি আছে বসুধা তলত ।

কংসঃ— কোন সিটো কোৱা ঋষিৰ ।

নাৰদঃ— যিজনৈ কবিলে সৃষ্টি
 বসুধাৰ বিনন্দীয়া ৰূপ
 যাৰ কটাক্ষ দৃষ্টিত
 লয় হয় সৃষ্টিৰ গাঁথনি
 সনাতন শক্তিৰ আধাৰ তেৱেই ঈশ্বৰ ।

কংসঃ— তেন্তে ঈশ্বৰৰ অস্তিত্বকে কৰিম বিনাশ

নাৰদঃ— কিন্তু সি যে অবিনাশ ৰাজন্
 শুনা তেন্তে, তোমাৰ জন্ম বহস্য ।
 কালনেমীৰূপে তুমি
 জন্মিছিলি লক্ষা নগৰীত
 ৰামৰূপে সংহাৰিলে
 তোমাৰ সেই ৰাক্ষস জীৱন ।
 কংস ৰূপে লভি জন্ম
 এই জীৱনত
 দেৱ-দেৱী সকলোকে কৰিছা পীড়ন
 আৰু সেইহেতু
 দেৱকণ্ঠাইতে
 দৈৱকী, যশোদা ৰূপে ধৰিছে জনম ।
 বসুদেৱ, নন্দ আৰু যতেক, গোৱাল
 সকলোটি একে একে দেৱতাৰ ৰূপ ।
 তোমাৰেই ধ্বংস হেতু

আত্মীয় স্বজন ৰূপে জনমি ধৰাত
 শত্ৰুতাৰ কৰে আচৰণ
 তোমাৰ বিনাশ হেতু
 নিজে নাৰায়ণে
 তোমাৰেই ভগ্নী উদবত
 লব জন্ম অচিৰে ধৰাত ।
 সাজুহোৱা কংস মহাৰাজ
 দিগন্তৰ পিনে চোৱা
 খিল্খিলকৈ হাঁহে নিয়তিয়ে
 (অস্তৰালত নিয়তিৰ হাঁহি)

কংসঃ— (ক্ৰোধ) নিয়তি, কুটিল। নিয়তি
 গৰ্ব তোৰ মিহলাম ধূলিৰ লগত
 জাগি উঠে আজি কংস দানব মূৰ্ত্তিৰে
 হাহাকাব সৃষ্টি কৰি মৰ্ত্যৰ বুকত
 কাল ধুমুহাকপে—
 মৰিমূৰ কৰি দিম নিয়তিৰ খেলা ।
 বসুদেৱ—দৈৱকী
 তইতেও নেপাবি নিস্তাৰ
 মোৰেই স্নেহৰ পাশত
 শাস্তিৰে কটাই জীৱন
 মোৰেই ধ্বংসৰ হেতু

কালচক্ৰ কৰিছ বচনা ?

চাম কোনে বন্ধা কৰে

কংসৰ কবলৰ পৰা ।

নাৰদঃ— বাজন, ই যে বিধাতাৰ নিষ্ঠুৰ পৰিচাস
সহোদৰা ভগ্নী আজি
হল তব মৃত্যুৰ কাৰণ ।

কংসঃ— হাঃ হাঃ হাঃ ভগ্নী । স্নেহৰ ভগিনী ।
ঘোৰ অন্ধকাৰ, দুৰ্গন্ধ পোতাশাল
হ'ব ভগ্নী দৈৱকীৰ
ৰম্য বাসস্থান ।
অত্যাচাৰ পীড়নত
জৰ্জৰিত কৰি কলেৱৰ
লোহাৰ শৃঙ্খলে হাত ভৰি বান্ধি
আদৰিম ভগ্নী দৈৱকীক
অগ্ৰজ কংসই ।
হাঃ হাঃ হাঃ
(কংসই বেগে গ্ৰস্থান কৰে)

নাৰদঃ— নাৰায়ণ—নাৰায়ণ ।
তোমাৰ ইচ্ছাপ্ৰভু

কোনে বাকু করে নিবাবণ ।

ভোমার অপার মহিমা

বুজিবলৈ শক্তি বাকু কার ?

নাৰায়ণ — নাৰায়ণ ।

(পট পড়ে ।)^১

২য় দৃশ্য

কংসৰ প্ৰাসাদৰ গোপন মন্ত্ৰণা কক্ষ । কক্ষৰ পিচৰ দেৱালৰ
গাতে লাগি কংসৰ বিশ্ৰাম আসনত কংস অৰ্দ্ধনিদ্ৰাত । চুলি
আউলী-বাউলী, মুখত বিভীষিকাৰ চিন স্পষ্ট, মঞ্চৰ আলোক
ক্ষীণ, কংসৰ মুখৰ ওপৰত Spot light এটা আছে । হঠাতে
নাগাৰাৰ শব্দ বাজি উঠে বগভেৰী নিনাদিত হয় । এজন দেৱতা
আৰু এজন দানবৰ ভিতৰত যুদ্ধ চলে । দেৱতাৰ দেহ
শ্ৰীমুন্দৰ, পোছাক মনোৰম, হাতত বজ্ৰ । দানবজন কুৎসিত,
পোছাক ক'লা । দুয়ো কিছুসময় যুদ্ধ কৰাৰ পাচত দেখা
যায় দানবৰ শৰীৰ ক্ষত বিক্ষত হৈছে আৰু অৱশেষত দেৱতাই
বজ্ৰেৰে আঘাট কৰি দানবৰ অস্ত্ৰ কাটি পেলায় ।

(দেৱতা আৰু দানব সপোনৰ চৰিত্ৰ ।)

দেৱতা :— হাঃ হাঃ হাঃ

দানব, পলালনে তোৰ

ৰণৰ হেপাহ ?

বজ্ৰহানি বক্ষবিদাৰি

পঠিয়াম এইবাৰ যমৰ নগৰ ।

দানব :— অস্ত্ৰধীন মই

নিৰস্ত্ৰজনক কৰি অস্ত্ৰাঘাট

কলুষিত নকৰিবি দেৱতা সমাজ ।

অস্ত্ৰ দে, মোক এখন অস্ত্ৰ দে ।

দেৱতা :— অহা নাই দেৱতাই

দানবক অস্ত্ৰ যোগাবলৈ

সম্মুখ যুক্ত

অস্ত্ৰ তোৰ কৰিলো ছেদন

এইবাৰ, কঠোৰ বজ্ৰ আঘাটত

মস্তক কৰিম ছেদন ।

দানব :— কাপুৰুষ দেৱতাই

এনে নীতিকেই কৰে সমর্থন ?

দেৱতা :— ৰণনীতি শিকাইছ

কাক হেৰ নিলাজ অধম

দুৰ্বলীৰ ওপৰত কৰি অত্যাচাৰ

যুগে যুগে কলঙ্ক কালিমা

সানি লয় নিলজ্জ দানবে ।

মৃত্যু মুখত পৰি আজি

ধৰ্ম্মাধৰ্ম্ম কৰিছ বিচাৰ ?

দানব :— অস্ত্ৰহীনক অস্ত্ৰাঘট কৰা

ৰণনীতি নহয় দানবৰ

সম্মুখ সমৰত প্ৰকাশি বল বীৰ্য্য তাৰ

দানবে যুজিব জানে শত্ৰুৰ লগত ।

দেৱতা :— সুনীতি-কুনীতিৰ আজি

জ্ঞান পালি ক'ত
 অৱলা বমলীৰ কাটি লৈ
 সতীত্ব সম্পদ
 নিদোষী মানবক
 পশুৰূপে সংহাৰি ধৰাত
 কেনে বিজ্ঞতাৰ দিয় পৰিচয় ?
 সন্মুখত দেখি তই মৃত্যু-বিভীষিকা
 নীতি-দুৰ্নীতিৰ কথা কৰিছা স্মৰণ ।
 নিৰ্ম্মম ভাবে, পশুৰ দৰে
 হত্যা কৰি ভোক
 খণ্ড খণ্ড কৰি কলেকৰ
 শাস্তিৰ নিজৰা বোৱাম মৰতত ।

দানব :— জানো ভালদৰে

যুগে যুগে দানবৰ ধ্বংসৰ কাৰণে
 দেৱতাই কৰে ষড়যন্ত্ৰ
 কিন্তু বিস্মৃত নহবি হেৰ নিলাজ দেৱতা
 বাৰে বাৰে পৰাজিত কৰি
 সন্মুখ যুদ্ধত
 দানবে দেৱতাৰ ওপৰত
 লব নিৰ্ম্মম প্ৰতিশোধ ।
 অতীতৰ কলঙ্ক কালিমা
 পাহৰিলি জানো তই অধম পামৰ ?

দেৱতা :— অতীতৰ ব্যভিচার

দানবৰ কলঙ্কৰ চোঁকা

এতিয়াও স্পষ্টৰূপে

ধৰা দিয়ে দৃষ্টিৰ কোনত ।

তোৰ অত্যাচাৰ উৎপীড়নত

বসুধাও হৈছে কুপিতা

তোৰ পাপৰ দুৰ্ব্বহ নোজা

কঢ়িয়াই নিব

ধৰণীও হৈছে অন্ধমা ।

বসুধাৰ গুৰুভাৰ লঘু কৰিবলৈ

দেৱতাই কৰে অঙ্গীকাৰ

দানব স্পৰ্শৰ পৰা মুক্ত কৰি বিমল বসুধা

নিৰ্যাতিত প্ৰপীড়িত মানবক

কৰি পৰিগ্ৰান

নিষ্কলুষ কৰিম আজি কলঙ্কিতা ধৰা ।

দানব :— মৃত্যুভয় নাই দনবৰ

মুক্ত বাহুৰেই তোক কৰিম আঘাট

চৰ্ণ কৰি অস্ত্ৰ তোৰ

পান কৰিম বক্ষৰ শোণিত ।

যুগে যুগে দেখুৱাম

বহল বিশ্বক

যোগ্য ভোগ্য। বসুন্ধৰা,

দেৱতাৰ কৰায়ত্ত কদাপি নহয় ।

দেৱতা :— আহ্, পলুৱাম ৰণৰ হেপাহ
ধৰণীৰ অন্ধকাৰ কৰি বিদূৰিত
প্ৰভাতী সূৰ্য্যক স্বাগত ভাষণে
কৰো সন্মায়ণ ।

(দেৱতাই বজ্জুহানী দানবৰ শৰীৰ বজ্জুস্ত কৰি দিয়ে
দানবে বিকট চিঞৰ মাৰি পলাই আক ঘেন কংসৰ
শৰীৰতে বিলীন হয় । দানব আৰু দেৱতা অন্তৰ্দ্ধান
হয় । কংসই বিকটভাৱে চিঞৰি উঠে)

কংস :— আ—হ্, কোন আছা ? দ্বাৰবক্ষী । দ্বাৰবক্ষী !
(দ্বাৰবক্ষীৰ প্ৰবেশ)

দ্বাৰবক্ষী :— আদেশ কৰা ৰাজন ।

কংস :— মোক অন্ত্ৰ দিয়া—মোৰ অন্ত্ৰ ক'ত ?
(দেৱালত ওলমি থকা অন্ত্ৰ এখন দ্বাৰবক্ষীয়ে আনি
কংসক দিয়ে ।)

কংস :— ক'ত, ক'ত সেই নিলাজ দেৱতা ?
ক'লৈ পলাল ?
দ্বাৰবক্ষী, কৰা অণ্বেষণ
সেই ছৰাঙ্গক ।
(দ্বাৰবক্ষীয়ে বিচাৰে)

দ্বাৰবক্ষী :— মহাৰাজ ।
কোনো নাই কক্ষৰ মাজত ।

কংস :— আহ্—নিশ্চয় আছে ইয়াতে লুকাই ।
 অস্ত্রহীন দেখি মোক
 নিলাজ দেবতাই
 কাপুরুষের দবে করে অস্ত্রাঘাট
 ভালকৈ চোরা চুকে কোনে
 সমুচিত শিক্ষা মই দিম দেবতাক ।

দ্বারবক্ষী :— মহারাজ ।

কক্ষের সকলো কপাট বন্ধ ভালদবে ।
 খোলা দ্বার আছে যিটো
 সশস্ত্র প্রহরীয়ে রক্ষা করে পথ,
 নিজে মই রক্ষা করো দ্বার ।
 নেদেখো যে কোনো প্রাণী কক্ষের মাজত ।

কংস :— অন্ধ ভোমালোক ।

কর্তব্য বিমুখ হৈ
 হৈছিল সকলোটি নিদ্রাত মগন ।
 এই স্ত্রযোগতে
 পলাল প্রাণ লৈ ভীক দেবতাই ।
 সারধান বাণী আজি শুনা সকলোরে
 কর্তব্যত অরহেলা করিব যিজন
 লগে লগে শান্তি মই করিম প্রদান ।
 শুনোরা আদেশ বাণী
 সকলোকে আজি

কৰ্তব্য বিমূৰ্খ হৈ
 থাকে যদি কোনোবাই নিদ্রাত মগন
 শাস্তি তাৰ শিৰচ্ছেদ
 কদাপিতো প্ৰাণ ডিঙা নিদিব কংসই ।
 (দ্বাৰবক্ষীৰ প্ৰস্থান আৰু মন্ত্ৰীৰ প্ৰবেশ)

মন্ত্ৰী :— মহাৰাজ,
 প্ৰবেশিল কোন বাক কক্ষৰ ভিতৰ ?

কংস :— শূনা মন্ত্ৰীবৰ,
 কৰ্তব্যত অৱহেলা কৰি
 দ্বাৰবক্ষী সকলোটি নিদ্রাত মগন ।
 সেই সন্মুখতে
 সসস্ত্ৰ দেৱতা, সোমাল আহি কক্ষৰ ভিতৰ ।
 দেখা পাই অস্ত্ৰহীন মোক
 অতৰ্কিতে আক্ৰমিলে প্ৰাণনাশ হেতু
 ছক্কাৰিলো মই যেনে
 বুক ডাঠ কৰি
 অতৰ্কিতে অন্তৰ্দ্ধান হ'ল কুলাজাৰ ।

মন্ত্ৰী :— কিন্তু আচৰিত কথা ।
 সহস্ৰ প্ৰহৰীয়ে ৰখি আছে দ্বাৰ ।
 নেদেখিলো কোনোজন নিদ্রাত মগন ।
 প্ৰাসাদৰ সকলো কপাট বন্ধ ভালদৰে,
 খোলা আছে যিটি দ্বাৰ

সেই দ্বাৰে বাকু কাৰ সাধ্য
 সোমাব ভিতৰ ?
 মনুষ্য দেৱতা বান্ধস
 কাৰো শক্তি নাই
 নবধি সহস্ৰ বক্ষী
 নিৰ্বিল্পে সোমাব পাৰে
 প্ৰাসাদৰ গোপন কক্ষত ।
 মহাৰাজ ! আজি কেবাদিন
 চিন্তামগ্ন দেখিছো তোমাক
 সেইহেতু, ভ্ৰান্তিৰ কবলত পৰি
 হয়তোবা দেখিছিল।
 শতৰূৰ ছায়া
 অৱসাদ মনৰ মাজত ।

কংস :— কিন্তু মন্ত্ৰীবৰ !
 এতিয়াও ভাব হয় মনৰ মাজত
 মই যেন স্পষ্ট দেখিছিলো
 সশস্ত্ৰ শতৰূৰ মুৰুতি ভীষণ ।
 দিগন্ত-প্ৰসাৰী বৰে
 ছুকাৰিলে সমীপতে মোৰ
 হৃদযন্ত্ৰ এতিয়াও কঁপে থৰ থৰ ।

মন্ত্ৰী :— চিন্তান্ৰিষ্ট মন আৰু অৱসাদ প্ৰাণে
 আনি দিয়ে ভ্ৰান্তি

অন্নচেতন মনৰ মাজত ।
 সেই ভ্ৰম দুৰ্যোগত পৰি
 মন্ত্ৰিস্বৰ বিকাশত
 হয়তোবা দেবিছিল শতকৰ চাঁয়া ।
 ক্ষন্তেক বিজ্ঞান ললে
 সকলো আন্তি লোপ পাই যাব ।

কংস :— কিস্তি মন্ত্ৰীবৰ
 কিয় বাক অহৰ্নিশে
 মনৰ মাজত
 দেখো বিভিষিকা ।
 কিবা যেন আতঙ্কত
 ঘনে ঘনে কঁপি উঠে প্ৰাণ ।
 অদূৰত নিয়তিয়ে যেন, বিদ্রুপৰ চোকা বাণ হানি
 বিকৃত স্ৰবত কৰে ভিৰংকাৰ ।
 কোৱা মন্ত্ৰীবৰ ;
 কি উপায়ে কৰো মই বিভিষিকা দূৰ
 কেনেকৈ সতেজ কৰো দুৰ্বল মনক ।

মন্ত্ৰী :— মহাৰাজ
 তব অন্ন পালিত মট আৰু পৰিজন ।
 ৰাজমন্ত্ৰী ৰূপে
 কটালো জীৱনৰ মহান তিনিটা কাল,
 লাহে লাহে শৰীৰ হৈছে স্থয়িৰ ।

ৰাজমন্ত্ৰী মই—

স্থান, কাল, পাত্র অনুসৰি
সুমন্থনা দিয়া মোৰ মহান কৰ্ত্তব্য ।
শুনাহে মধুৰা জৈম্বৰ,
নিৰ্ঘাতন নিপীড়নত
মধুৰাৰ প্ৰজা আজি হৈছে কাঁতৰ ।
সম্মুখতে নকলেও প্ৰাণৰ ভয়ত
অভিশাপ প্ৰদানিছে মনৰ মাজত ।
বজাৰ কৰ্ত্তব্য মাথোন প্ৰজাৰ পালন
উৎপীড়িত হলে প্ৰজা বজাৰ হাতত
বজাৰ মঙ্গল

কংস :—

প্ৰজাই কদাপিতো নকৰে কামনা ।
বজাৰ ধৰ্ম্মই ধৰ্ম্ম সকলো প্ৰজাৰ ।
যদি কোনো দুৰ্ব্বাচাবে
ৰাজ আদেশ কৰিছে লজ্জণ
অৱশ্যই ভুগিছে নিৰ্ঘাতন ।

মন্ত্ৰী :—

হে ৰাজন্— বিজ্ঞ তুমি
পাহৰি নেযাবা বেদৰ বচন ।
সত্য আৰু অহিংসাৰ পথ
লয় যদি প্ৰজাই তোমাৰ
কোন অধিকাৰে, তুমি বাক কৰিবা পীড়ণ ?
পিতৃ তব ধৰ্ম্মজ্ঞানী

ধৰ্ম্মাধৰ্ম্ম বিচাৰত অতি বিচক্ষণ ।
 উগ্রসেন নাম যাৰ জগতে বখানে
 মধুৰাৰ ঘৰে ঘৰে যাৰ গুণ গায়,
 সেইজন পিতৃক তোমাৰ
 কিবা হেতু কৰিলা নিক্ৰেপ
 গন্ধময় অঙ্ককাৰ কাৰাগাৰ মাজে ?
 (তৎকালত প্ৰলম্বৰ প্ৰৱেশ)

প্ৰলম্ব :— নহলে যে, পিতৃহৰ দাবী নহয় পুৰণ ।
 কোৱা মন্ত্ৰীবৰ,
 কোন ধৰ্ম্ম, কোন বীতিমতে
 উপেক্ষি যোগ্য পুত্ৰ জন
 আলৰ বুঢ়াই
 ৰাজ-সিংহাসন কৰে স্পৃশোভন ?
 বেদৰ জানো এইয়ে বিধান
 বৰ্ণাশ্ৰম ধৰ্ম্ম পৰিহৰি
 বান্ধক্যৰ শক্তিহীন কলেৱৰ লই
 প্ৰৱক্ষণ কৰি, আপোন পুত্ৰক
 মন্ত্ৰ হৈ ভোগ-বিলাসত
 কৰিব পিতৃয়ে ভোগ ৰাজ-সিংহাসন ?

মন্ত্ৰী :— কদাপি নহয় তেনে বেদৰ বিধান ।

প্ৰলম্ব :— তেনেহলে নৃপতি যে ক্ষমাৰ অয়োগ্য ।

মন্ত্ৰী :— শুনা প্ৰলম্ব !

উগ্রসেন নৃপতি ধাৰ্মিক প্ৰধান ।

ভ্যাগ কৰি ৰাজ-সিংহাসন

বৰ্ণাশ্ৰম ধৰ্ম্ম অনুসৰি

বানপ্ৰস্থ যাত্ৰাব

কৰিছিল কামনা মনত

কিন্তু তাৰ আগে

সুপাত্ৰত অৰ্পিবলৈ ৰাজ সিংহাসন

ৰাজনীতি জ্ঞানে কৰিব বিতুষিত আপোন পুত্ৰক

অপেক্ষি আছিল শুভক্ষণ ।

কিন্তু আচম্ভিতে—

পুত্ৰই নিক্ষেপি পিড়ক

অন্ধকাৰ পোতাশাল মাজে

কাঢ়ি ললে ৰাজ-সিংহাসন ।

ই যে দুৰ্ঘোৰ পাপ আচৰণ ।

কংস :— (ক্ৰুদ্ধৰে) শুক হোৱা মন্ত্ৰীবৰ ।

বিশ্মৃত নহবা তুমি

কংসৰ পদছায়া তলে

বেতনভোগী ৰাজমন্ত্ৰী তুমি

নিন্দা কৰি প্ৰভু আচৰণ

কৃতান্তক নকৰা আহ্বান ।

মন্ত্ৰী :— ৰজা যদি হয় অধোগামী

পাপ কাৰ্য্য কৰি সমৰ্থন,

প্রজা যদি হয় আতঙ্কিত
 অত্যাচাবে অর্জুবিভ হৈ
 মন্ত্রীৰ অৱশ্য কৰ্ত্তব্য
 বিপথগামী নৃপতিক
 দেখুৱাই দিয়া নিজ পথ ।
 যত দিনে নাজঅন্ন কৰিছো সেৱন
 তত দিনে মন্ত্ৰীৰূপে
 নিজ কৰ্ত্তব্য কৰিম পালন ।

প্রলম্ব :— চিন্তি আছা বজাৰ অহিত
 নাজানানে বাজ আজ্ঞা বেদৰ বচন ?

মন্ত্ৰী :— তোমাৰ দৰে অকৃতজ্ঞ মুৰ্খৰ কাৰণে
 হব পাৰে সেইটো সম্ভৱ ।
 কিন্তু মন্ত্ৰী মই, প্রধান কৰ্ত্তব্য মোৰ
 স্তম্ভগা দান ।

প্রলম্ব :— বক্তব্য সংযত কৰা
 নিৰ্বোধ অধম
 হেৰুৱালি হিতা-হিত জ্ঞান
 বাক্যকাৰ হেতু ।
 মহাৰাজ, কৰা আজ্ঞা দান
 শিৰচ্ছেদ কৰি দুৰ্ম্মতিক
 জবাজীৰ্ণ দেহ ভাৱ, কৰি খণ্ড খণ্ড
 বিলাই দিও বনা পুণ্ডৰ মাজত ।

কংস :— (আসনৰ পৰা উঠি) শুনা মন্ত্ৰীবৰ !

হুৰ্বল তমু মন লই
নোৱাৰা সাধিব কৰ্তব্য নিজৰ ।
সেইবাবে এই মুহূৰ্ত্ততে
পদচ্যুত কৰিলো ভোমাক ।

মন্ত্ৰী :— তাত মোৰি কোনো ক্ষোভ নাই

পাপ সংসৰ্গত থাকি
কৰিব নোখোজে মই
কলুষিত নিজৰ জীৱন ।
বিনা প্ৰতিবাদে
আজ্ঞা ভৰ কৰিলো গ্ৰহণ ।
পদচ্যুত অভিশাপ
আকোৱালি ল'লো মই
আশীৰ্ব্বাদ বুলি ।

কংস :— আৰু শুনা মন্ত্ৰীবৰ ।

এদিনৰ ভিতৰতে
ৰাজ্যবাস কৰি পৰিত্যাগ
পুত্ৰ-পত্নী পৰিয়াল সমে
এৰিব লাগিব ৰাজপুৰ ।

মন্ত্ৰী :— তাতো মই নহও কুণ্ঠিত

পত্নী-পুত্ৰ পৰিয়াল লৈ
যথালক্ষি 'সেৱা' কৰি

নিপীড়িত প্রজা
চাম যুক্তি এটিবাৰ
বুঢ়া শকতিৰে
মধুৰাৰ আকাশৰ 'পাপৰূপী' মেঘ
পটোৱাৰ তীব্র আঘাটত
বিতাৰণ হয়নে নহয় ।

কংস :— চমৎকাৰ !

কিন্তু তাৰ আগে দুৰ্ব্বল শৰীৰ
হয় যদি ভূমিত লুপ্তিত ?

মন্ত্ৰী :—

ঈ আৰু কথ্য শৰীৰ
পৰিবৰ্ত্তে যেটি দিন নাই
কিন্তু ভাবো কেটাতোকে 'যদি'
ধুই শুচি কৰি দিমে
কলুষ ধৰণী

জন্ম লব শত সহস্ৰ মুক্তি সেনা দল পৃথিবী বুকত
বিস্তৃত উঠিব নিনাদ
কঙ্কচ্যুত হব ৰবি

আৰু যতমানে গ্ৰহ উপগ্ৰহ ।

মাৰ্, মাৰ্, ধ্বনিৰে জাগিব মানব

জাগিব সেইদিন নবৰূপে

নিজে নাৰায়ণ

দূৰ্ঘাৰ শ্ৰলয়ৰ বানে

ধুই মটি লৈ যাব
 ধৰণীৰ পাপ ।
 অমানিশা আঁতৰাই
 উঠিব নতুন সূৰ্য্য
 শূৰ্য্য দিগন্তত ।
 নৌ চোৱা দিগন্তত
 আলোকৰ বেখা
 জাগ্ জাগ্ নৱৰূপে
 নিষ্পেষিত নিৰ্য্যাভিত
 মানৱ সমাজ,
 জাগি উঠা ভয়হাৰী পতিত পাবন
 সূদৰ্শন চক্ৰেৰে ভোমাৰ
 দানবক কৰাহি নিধন,
 পৰিত্ৰাণ কৰা সম্ভজনক ।

কংস— উন্মাদ—উন্মাদ—

অস্থিৰ দেহাৰ ই যে উন্মাদনা বোগ ।
 প্রলম্ব । বন্দী কৰা এই উন্মাদক ।
 হাত-ভৰি শৃঙ্খলিত কৰি
 থৈ দিয়া অজ্ঞকাৰ পোতাশাল মাজে ।

প্রলম্ব :— উত্তম ব্যৱস্থা ।

(প্রলম্বই মন্ত্ৰীক ধৰিবলৈ আগবাঢ়ে আৰু মন্ত্ৰীয়ে
 খাপৰ পৰা ভৰোৱাল উলিয়াই লয় ।)

মন্ত্রী :— বিনা যুদ্ধে বন্দী হই মই নকৰো স্বীকাৰ ।
 আহ্, অস্ত্র লৈ আগবাঢ়ি আহ্,
 তপ্ত বক্তৃ আজি হয় প্রবাহিত
 জবাজীৰ্ণ শীতল দেহত ।
 (প্রলম্বই তৰোৱাল লৈ মন্ত্ৰীক আক্ৰমণ কৰে । মন্ত্ৰীয়ে
 আক্ৰমণ ৰোধ কৰে । মন্ত্ৰীয়ে প্রলম্বক আক্ৰমণ
 কৰে প্রলম্বই বাধা দিবলৈ যোৱাত প্রলম্বৰ হাতৰ
 অস্ত্র খহি পৰে ।)

মন্ত্রী :— হাঃ হাঃ হাঃ, প্রলম্ব কেশৰী
 পলোৱা ভয়াতুৰ জন্মকৰ দৰে ।

কংস :— (ক্ৰোধত অন্ধ হৈ) উদ্গাদ ! এইবাৰ নিশ্চিত মৃত্যু
 তোৰ ।
 (কংসই খাপৰ পৰা তৰোৱাল উলিয়াই মন্ত্ৰীৰ
 পিনে চোঁচা লওতেই পিছফালৰ পৰা চানুৰে মন্ত্ৰীক
 হত্যা কৰে ।)

মন্ত্ৰী :— উহ্, জাগা নাৰায়ণ—তুমি জাগা ।
 (মাটিত পৰি যায়)
 (মৃত্যু) ।

(চানুৰ আৰু মুষ্ঠিক সোমাই আহে আৰু মন্ত্ৰীৰ
 মৃতদেহ স্থানচ্যুত কৰে—কিছু সময় সকলো নিমাত)

কংস :— কোৱা চানুৰ, মুষ্ঠিক
 কোৱা, বহুদেৱ-দৈৱকী সংবাদ ।

চানুৰ :— নিৰ্জন্ম কাৰাত

গনিছে সিহঁতে নিতে মৰণৰ দিন ।

কংস :— নহয়, নহয়, নকৰিবা মৃত্যুৰ ব্যৱস্থা ।

সিহঁতৰ প্ৰাণলৈ কংসৰ নাই অভিলাষ ।

শিশু জন্ম দিব যেবে ৰাক্ষসী দৈৱকী

নিমিষতে পঠাৰা সংবাদ ।

কাল শিশু, মুষ্টিৰ প্ৰহাৰে মই

কৰিম নিধন ।

চানুৰ :— এটি এটি কৰি

ছয়টি শিশুকে

তোমাৰ হাততেই কৰিলো অৰ্পন

এটি লয় পালে গৰ্ভৰ ভিতৰে ।

জানিব পাৰিলো,

দৈৱকী আসন্ন প্ৰসৱা ।

সাৱধান কৰি দিছো

সকলো ৰক্ষীকে

সযতনে ৰাখিব ছৱাৰ ।

ভূমিস্থ হলে নৱজাত শিশু

জনাৱহি ৰাজ চৰণত ।

কংস :— উত্তম ব্যৱস্থা !

এইবাৰ চাম—

কাল নিয়তিয়ে

কেনেদৰে কংসৰ ঘটায় মৰণ ।
 অত্যাচাৰ-অনাচাৰ-মহামন্ত্ৰ জপি
 অমনক কৰিম নিবাৰ ।
 নিষ্ফল কৰিম সেই ঝড় দৈৱবাণী ।
 দেৱতাৰ চক্ৰান্ত মৰিঘূৰ কৰি
 জয়ধ্বজা উৰাম কংসৰ ।

মুণ্ডিক :— সমগ্ৰ ৰাজ্যত
 কৰিছো ঘোষণা
 সকলোৱে একে মুখে
 কংসৰ গাব জয়গান ।
 যদিহে কোনোৱে
 অমান্য কৰিছে আদেশ
 উগ্ৰ শাস্তি কৰিছো প্ৰদান ।

চানুৰ :— নৰ-নাৰী ৰখা নাঈ কোনো বাৰধান ।
 নৰ কিম্বা নাৰী যদি
 লজিছে আদেশ
 দুই চকু উলিয়াই
 নহু হাত ভৰি কাটি
 দাক্ষণ যন্ত্ৰনা দি
 লৈছো জীৱন ।

কংস — উত্তম ।

(কংস ভিতৰ সোমায়; মুণ্ডিকৰ দৃষ্টি প্ৰসম্বৰ ওপৰত পৰে)

মুষ্টিক :— ইকি প্রলম্ব !

বিমবিষ মন্ কিয় ?

প্রলম্ব :— জীরনত এটয়ে প্রথম

পৰাজয় কৰিলো স্বীকাৰ ।

ৰাজ আজ্ঞামতে

মন্ত্ৰীক বন্দী কৰিবলৈ

গলো আগবাঢ়ি

বাধা দিলে বৃদ্ধই নিজ শকতিৰে ।

দ্বৈত যুক্ত পৰাজয় কৰিলো বৰণ ।

চান্দ :— দুৰ্বল বৃদ্ধৰ হাতত

পৰাজিত দানব প্রধান ?

ধিক্—শতধিক্ ।

এই শক্তি ধৰি

আশ্ফালন কৰা নিজে

বীৰ বাহু বুলি ?

প্রলম্ব :— মিছা বাক্যবান নকৰা নিক্ষেপ ।

নাজানা তুমি নিজে

কিবা শক্তি ধৰে সেই

বৃদ্ধৰ শৰীৰে ।

কৰিলা হেঁতেন যদি

দ্বৈত যুক্ত মন্ত্ৰীৰ লগত

বুজিলাহেঁতেন নিজ শক্তি পৰিচয় ।

চান্দ :— চান্দৰ একোটি মুষ্টি আঘাটত
 একোজন বুদ্ধ মন্ত্ৰী
 বস্ত্ৰাক্ত শৰীৰে
 কৰিব ভূমিত শয়ন ।

প্ৰলম্ব — মিছা দৰ্প, মিছা অহঙ্কাৰ নকৰা চান্দ

চান্দ :— কৰা নাই মিছা অহঙ্কাৰ
 নেদেখিছা স্বচক্ষে নিজেই
 কেনেদৰে লুপ্তিত কৰিলো ভূমিত
 মহাবলী মন্ত্ৰীক
 কৃপানৰ এটি আঘাটত ।

প্ৰলম্ব :— লাজ নেলাগেনে
 তেনেকথা কৰিব বেকত ।
 চোৰৰ নিচিনা
 সন্তৰ্পনে আহি
 শৰীৰে পশ্চাত ভাগত
 কাপুকষৰ দৰে
 কৰিলা অশ্রাঘাত ।
 কংস মহাবাজৰ উজ্বল নামত
 সানি দিলা কলক কালিমা ।

চান্দ :— সাৱধান প্ৰলম্ব ।
 ভোমাৰ সেই উদ্ধত ৰাক্য
 চান্দৰে নসহে কদাপি

প্ৰলম্ব :— শৃগালৰ সাহ লৈ

সিংহৰ^{১০} লগত

যদিহে কৰিছা ইচ্ছা কৰিব সমৰ

দবলৈ যোগা পুৰস্কাৰ, প্ৰলম্ব কেশৰী

কেতিয়াও নহয় কাতৰ ।

চান্দুৰ :— হ'ক তেনে পৰীক্ষা শক্তিৰ ।

(দুয়ো যুজলৈ সাজু হয় । মুঠিকে বাধা দিয়ে)

মুঠিক :— আহ্ মনে মনে থাকা তোমালোক

সম্মুখত সমস্যা ভীষণ

মথুৰাৰ আশে পাশে থকা

ক্ষুদ্ৰ ৰাজ্য বোৰে

বিক্ষোভৰ কৰে প্ৰদৰ্শন

পাৰা যদি নিজ শক্তিরে

বিপ্লৱ দমন কৰি

দেখুৱাবা নিজ পৰাক্ৰম ।

কিন্তু এনেদৰে নিজৰ মাজত

সংঘাটৰ সৃষ্টি কৰি

নঘটাৰা নিজৰ পতন ।

প্ৰলম্ব :— নহয় মুঠিক—

তাৰ আগে চান্দুৰৰ বক্তৃপান কৰি

স্থিতি কৰিম মোৰ

অস্থিৰ পৰাণ ।

চান্দুৰ :-- মোক লাগে বঙা তেজ ।

কাপুৰুষ প্ৰলম্বৰ বুকুৰ শোণিত ।

আকণ্ড পিবলৈ

ক্ষুধা আজি লাগিছে দেহত

আহ্, সমস্যাৰ হ'ক সমাধান ।

(মুষ্টিৰে বাধা দিয়ে ক্ৰোধত বলিয়া হৈ কংসৰ
মুক্ত অসি লৈ প্ৰবেশ ।)

কংস :-- এৰি দিয়া মুষ্টিক—এৰি দিয়া পথ

দানবৰ হিয়াৰ তেজেৰে

বঞ্জিত কৰো মোৰ

ক্ষুধিত কৃপাণ ।

ক' ক' মূৰ্খহঁত !

মৃত্যুৰ যদিহে কৰিছ কামনা

খোলা অস্ত্ৰ লৈ

ঠিয় হ' মোৰ সন্মুখত ।

(সকলো নিমাত । প্ৰলম্ব আৰু চান্দুৰে অধোমুখ হয় ।)

লাজ লগা নাভিনে তহঁতৰ

সন্মুখত সমস্যা ভীষণ

অন্তৰীক্ষে বিদ্ৰূপৰ হাঁহি

হাঁহে নিয়তিয়ে ।

কালৰ কুটিল চক্ৰ

চলাবলৈ বিপৰীত মুখে

কংসৰ আজি মঁহা অভিযান ।
 শত শত মেৰু গিৰি সম
 বিঘিনি বিপদ অতিক্ৰমি
 শত শত প্রজ্বলিত বহি
 নিৰ্ব্বাপিত কৰি
 দানব কংসই আজি
 সমস্ত পৃথিবীকে
 কৰিছে আশ্বান ।
 নিজে ধ্বংস হৈ যাম কালৰ গৰ্ভত
 নহু বিশ্ব বিজয়ী হৈ
 উকুৰাম দানবৰ গৌৰৱ পতাকা
 এয়ে মোৰ প্রতিজ্ঞা ভিষণ ।
 আক তইত ?
 মোৰ অগ্নেৰেই প্রতিপালিত হই
 মূৰজি কর্তব্য নিডৰ
 গৃহ যুদ্ধৰ কৰিছ সূচনা ।
 সেই যুদ্ধ সম্পাদন
 কৰাৰ আগতে
 কংসৰ উন্মুক্ত কৃপাণে
 তইতৰ কলৈৱৰ
 লুপ্তিত কৰিব আজি
 ধৰাৰ বুকত ।

প্ৰলম্ব :— কমা কৰা বজা,

নিজ কৰ্ত্তব্য পাহৰি
 ক্ৰোধত বলিয়া হৈ
 হৈছিলো নিজকে বিশ্বৃত ।
 তযু পদ স্পৰ্শ কৰি
 কৰিলো প্ৰতিজ্ঞা
 গৃহ-কন্দল পৰিহাৰ কৰি
 বজাৰ মঙ্গল হকে
 উছৰ্গিম নিজ প্ৰাণ
 বন্ধ শোণিতেবে অঞ্জলী প্ৰদানি
 আত্মহুতি দিম
 বাজ চৰণত

কংস :— চানুৰ, যুত্বা কিস্বা মুক্তি চোৱা
 ব্যক্ত কৰা অভিলাষ
 সম্মুখত আহি ।

চানুৰ :— অমুতাপে দখে মোৰো প্ৰাণ
 দিয়া কমা ভিক্ষা দান
 হে দানব প্ৰধান ।
 (ভৰি চুই) তব পদ স্পৰ্শ কৰি
 সাক্ষী কৰি নিজ গুৰুজন
 কৰিলো প্ৰতিজ্ঞা
 যাবৎ থাকিব চন্দ্ৰ দিবাকৰ

যাবৎ থাকিব জীৱন
 কংস অমুগামী হৈ
 থাকিব চানুৰ ।
 পৰিহাৰ নকৰিম
 আত্মীয় স্বজন
 পৰিহাৰ নকৰিম বজাৰ চৰণ
 কৰ্তব্যৰ দাস হৈ
 মৰণ নেওঁটি
 ৰাজ্যজ্ঞা কৰিম পালন ।

কংস :— তেনেহলে সমবেত কণ্ঠে
 গোৱা জয়গান
 বজ্জ নিনাদে পৃথিবী কঁপাই তোলা,
 স্তম্ভিত কৰি দিয়া
 শতকৰ কঠিন পৰাণ ।
 বিশ্বজুৰি দানবৰ জয়গুণ গান
 হ'ক নিনাদিত
 দেৱতাৰ গোঁৱৰৰ ববি
 কৰি অন্তগত
 দানবৰ অঞ্চল প্ৰতাপ
 হ'ক বিস্তাৰিত ।
 প্ৰজ্বলিত কৰা বহি
 লেলিহান শিখাৰে

বাঙলী কৰি দিয়া শ্যামলা ধৰণী ।

(জয়ভেৰী বাজে)

সৌৱা, চোৱা অদুৰত

জয়ভেৰী উঠে বাজি

গগণ বিয়াপি

ধ্বংস কৰা শত্ৰু দানবৰ

মচি দিয়া বিধাতাৰ লেখা ।

উৰোৱা, উৰোৱা আকাশনজৰী

দানবৰ গোঁৰষ নিচান

কঁপে যেন থৰথৰে

দেৱতাৰ প্ৰাণ ।

(ওলাই দৌৰ মাৰে)

(পট পাৰে)

৩য় দৃশ্য

(অন্ধকাৰ কাৰাগাৰ । সন্মুখত জোহাৰ দৰজা ডাঙৰ তলা মৰা । কাৰাগাৰৰ ভিতৰত শুই থকা অৱস্থাত দৈৱকী আৰু গালে মুখে হাত দি বস্তুদেৱ বহি আছে । বাহিৰত দুজনমান প্ৰহৰী পহৰা দি থকা অৱস্থাত । দুয়োজনে মাজে মাজে হামিয়ায় । বাহিৰত ভীষণ ধুমুহা বৃষ্টিৰ শব্দ । মাজে মাজে বিজুলী ঢেবেকপীয়ে কাৰাৰ ভিতৰ ক্ষণেকৰ কাৰণে আলোকিত কৰি তুলিছে ।)

১ম প্ৰহৰী—হেৰি ককাই, দেখিছা কি প্ৰবল বেগে ধুমুহা বৈছে ।

এইবাৰ পৃথিৱী বসাতলৈ নিব যেন পাইছো ।

২য় প্ৰহৰী—বসাতলে যাবগৈ আৰু বাকী আছে ? যিহে কংস
ৰজাৰ অত্যাচাৰ চলিছে—প্ৰজাই একেবাৰে ধোঁৱা-
কোঁৱা দেখিছে নহয় । ইমান বাক পৃথিৱীয়ে
বহন কৰে কেনেকৈ ?

১ম প্ৰহৰী—নকবা ককাই, স্তম্ভৰী তিৰী এজনীও ঘৰত ৰাখিব
নোৱাৰা দিন পৰিল । কেনেবাকৈ যদিহে খবৰ
পালে, তেতিয়কৈ তোমাৰ চানুৰ, মূষ্টিক, প্ৰলম্ব
আটাই কেইজন হাজিৰ হ'লগৈ । ভালে ভালে
যদি গিৰীহঁতে সিহঁতৰ হাতত সোধাই দিলেভো
ভালেই, নহলে গিৰীয়েকক মাৰি তাইক চোঁচোৰাই

লৈ আহিব ! ধেং কটা, পৰষ ভিৰীলৈ ইমান
নজৰ নে ?

১য় প্ৰহৰী—আচলতে কিন্তু কংস মহাজাৰতনৈও তেওঁৰ পালি
কেইজনহে এখোপ চৰা ।

কোনোৱে এটা বাতিও শাস্তিৰে শুব নোৱাৰে ।

১ম প্ৰহৰী—অইনৰ নো কি কব, দেখো নিজৰ ভনীয়েক আৰু
বৈনায়েককে একেবাৰে লোহা লগাই অন্ধকাৰ
কাৰাগাৰত পেলাই থৈছে । ধেং কটা, লাজো
নাই ।

২য় প্ৰহৰী—বেচিকৈ নিচিঞাঁৰিবি । কংসৰ চেলা কেইটাই
শুনিব লাগিলে থিতাতে ঘৈণীয়েকৰ ৰূপালৰ সেন্দূৰ
মচা ঘাব ।

১ম প্ৰহৰী—এহ্ ইমান সহজে নমৰো দিয়াচোন ।

মইও এবেলি লাৰি চাৰি চাম ।

২য় প্ৰহৰী—বহ্ পেকপেকাই নেথাকিবি । সোৱা মুষ্টিক এই
পিনে আহিব ধৰিছে—সাৱধান ।

(দুয়ো পহৰা দি থাকে । মুষ্টিক সোমাই আহে ।

প্ৰহৰী দুজনে প্ৰণাম জনায় ।)

মুষ্টিক :— প্ৰহৰী, আছে কিবা নতুন সংবাদ ।

১ম প্ৰহৰী—নাই বৌবৰ । কিবা খবৰ থাকিলে একে দৌৰে
দি আহিম নহয় ।

মুষ্টিক :— বাহিৰত ধুমুহাৰ প্ৰবল গৰ্জন উঠিছে ।

কিবা অপায়-অমঙ্গল দেখিলে ভতালিকে
মোক ধবৰ দিবা ।

২য় প্ৰহৰী—সেইটো আকৌ কব লাগিছেনে ?

কিবা এটা নতুন কথা জানিব পাৰিলেই
আপোনাক জনাই থৈ আহিম ।

আপুনি একেবাৰে নিশ্চিন্তে শুই থাকক ।

আমি থকাত আপুনি কোনো অন্তৰিধাই নেপায় ।

মুষ্টিক :— ভাল কথা ।

ভোমালোকে পহৰা দি থাকিবা ।

কিন্তু সান্নিধ্য যেন নিদ্ৰাত মগ্ন হৈ নেথাকা ।

১ম প্ৰহৰী—ভাল কথা কৈছে ।

নিদ্ৰা দেৱীক আমি একেবাৰে কৰণাত থৈ আহিছো ।

অন্তত বাতিৰ বেলিকা,

টোপনি বোলা বস্তুটোনো কি,

তাক আমাৰ চকুৱে নেজানে ।

মুষ্টিক :— স্তম্ভী হ'লো ।

(দৰজাৰ ফাকেৰে কাৰাগাৰৰ ভিতৰলৈ এবাৰ দৃষ্টি
নিৰ্বেশ কৰে আৰু ওলাই যায় ।)

২য় প্ৰহৰী—উহু, কটা,

দিনৰ দিনটো বনৰীয়া মহৰ দৰে

দেখোন শিং খুচিয়েই ফুৰে,

ইহঁতৰ বাতিও চকুত টোপনি নাইনে ?

১ম প্রহরী—এই যে আমাক এবাৰ নিৰীক্ষণ কৰি গ'ল,
ইয়াৰ পাছতহে গৈ

ভটুৱা কুকুৰটোৰ দৰে শুই থাকিব।

২য় প্রহরী—এহ্ ভাই, আজি দিনৰ বেলাত

এখন্তেক শুবই নোৱাৰিলো,

চকু দুটা একেবাৰে মুদ খাই আহিব খোজে অ'।

নহলে এটা কাম কৰো দে,

মই নহলে অলপ শুই লও;

তাৰ পাচত তই অকণমান শুবি।

দুয়োজনে একেলগে

টোপনি জ্বাতি কৰি মৰো কেলেই ?

১ম প্রহরী:- মোৰো গাটো ভাল লগা নাই।

বাক, তুমি অলপ শুই লোৱা। মই বাক পাচত
শুম।

২য় প্রহরী:- কোনোবা আহিলে কিন্তু মোক মাতিবা দেই।

আৰু সেইপিনে অলপ নজৰ বাৰ্খিবা।

(২য় প্রহরী শুই পৰে)।

প্ৰবল বেগে ধুমুহা ঢেৰেকনি চলে।

১ম প্রহরী লাহে লাহে বহি পৰে আৰু

অৱশেষত শুই পৰে। অলপ পাচতে কাৰাগাৰৰ
ভিতৰত কেছুৱাৰ কান্দোন শুনা যায়।

কাৰাগাৰ এটি আলোকেৰে আলোকিত লৈ উঠে।

দৈবকীৰ কোজাত এটি শিশু দেখা যায় ।

দেব-দুন্দুভি বাজি উঠে । পুষ্প বৰিষণ হয় ।)

বহুদেৱঃ— দৈবকী ! দৈবকী ! ইকি স্বৰ্গীয় আলোকে

আলোকিত কৰি দিলে

অন্ধকাৰ কাৰা ।

ইকি ঘনে ঘনে কঁপি উঠে বুকু

এতিয়া উপায় ?

দৈবকী :— নাথ, মাতা উচ্চ কণ্ঠে

ক'ত সেই ভয়হাৰী শ্ৰীমধুসূদন !

বহুদেৱ — নাৰায়ণ । নাৰায়ণ !

দীনৰ দয়াল

সুদৃঢ় প্ৰসুৰ প্ৰাচীৰ ভাঙি

দেখা দিয়া ভক্তৰ আগত ।

দৈবকী :—সত্য কথা হয় যদি

দেৱতাৰ বাণী

তুমি জাগা নাৰায়ণ

সত্যৰ মহিমা

কৰাহি প্ৰকাশ ।

(তৎক্ষণাত শঙ্খ, চক্ৰ, গদা. পদ্মধাৰী নাৰায়ণে

দেখা দিয়ে—বহুদেৱ দৈবকীয়ে কৃতান্তলী কৰি 'প্ৰভু'

'প্ৰভু' বুলি অৱনত মন্ত্ৰকে সেৱা কৰে ।)

শ্ৰীকৃষ্ণ :— শুনা বহুদেৱ

শুনাহে দৈৱকী
 পাণীক সংহাৰি
 বন্ধাহেতু ধৰ্ম্মৰ মহিমা
 জন্ম লভিলো মই
 ধৰাৰ বুকুত ।

বসুদেৱ :—নাৰায়ণ । নাৰায়ণ ।
 শতকোটি জন্মৰ ওপস্যাৰ বঁলে ।
 নহয় ভোমাৰ কঁপ দৰ্শন
 দৈৱকী বসুদেৱ
 জগতৰ শ্ৰেষ্ঠ অঙ্ক নামে
 আজি হ'ল খ্যাতিমান
 বসুৰ ঔৰষে—দৈৱকী উদৰৈ
 জন্মে আজি নিজে নাৰায়ণ
 ধন্য হ'ল মোৰ মানবী জীৱন ।

শ্ৰীকৃষ্ণ :—নহয় জন্মৰ কপে
 পুত্ৰকপে কৰিবা বিচাৰ ।
 শুনা পিতৃ,
 গোকুললৈ লৈ য'লা মৌক'
 নন্দ-যশোদাৰ ঘৰে
 জন্মে যোগমায়া
 এবি অহা তুমি মোক
 নন্দৰ গৃহত

লৈ আহা যোগমায়া
 দিয়া আনি মাতৃব কোলাত
 বহুদেব :— প্রবল প্রতাপে
 বইছে পন্ন
 ফেনে ফোটোকাৰে
 প্রবাহিতা যমুনা ভটিনী
 শৃঙ্খলিত হাত ভৰি মোৰ
 লৌহ কপাটে বেৰি আছে পথ,
 ভীমকায় প্রহৰীগণে
 দিন বাতি বন্ধা কৰে দ্বাৰ
 কোৱা নিৰঞ্জন,
 কি উপায়ে প্রবেশিম
 গোকুল নগৰ ?

শ্রীকৃষ্ণ :—ভাঙিব নিহল নিজে
 খুলিব কপাট
 যমুনায়ো আনন্দতে
 এৰি দিব পথ
 প্রহৰী চেতনাহীন
 সকলো নিমাত
 শঙ্কাৰ নাই প্রয়োজন ।
 যেতিয়াকৈ নাহিবা ঘূৰি
 কাৰাৰ ভিতৰ

সকলোরে এনেভায়ে

হেবাব চেতনা

(কৃষ্ণমূর্তি অন্তর্দান । বস্তুদের হাতের শিকলি খুলি
পরে । লৌহ কপাট খুলি যায় । দৈবকীর কোলাহ
পরা শিশুটো কোলাত লৈ বস্তুদের আঁতরি আছে ।
মেঘে গরজে—বৃষ্টিপাত, প্রবল বেগে ধুমুহা বয়,
বিজুলী ঢেবেকণী মাঝে । লাহে লাহে সকলো
নিস্তক হৈ পরে । বৃন্দাবনর পরা বাঁহীর স্রব
ভাহি আছে । ভক্ত কণ্ঠত স্তুতি গান শুনা যায় ।)

চলে বস্তুদের

কোলে লৈয়া শিশু

নন্দর ভ্রমণে ।

গরজে বাদল

পরে বাবি ধারা

ছত্র ধরে নাগে

মূবর ওপরে

জঙ্ঘকে দেখায় পথ ।

সমুনা তটিনী

পথ যাচে নিজে

চলে বস্তুদের বক্ষে ।

ষলোদা স্তম্ভবী

কোলে লৈয়া শিশু

চেতন হেৰাইয়া আঁছে ।

লই যোগমায়া

কৃষ্ণক শুভায়

যশোদা ম্লানব কামে ।

ফিৰে বসুদেৱ

কন্যা শিশু লই

মথুৰাব পথ ধৰি

পুণৰ কাৰাব ,

ভিতৰ পলিলে

হৰি নাম মুখে ধৰি ।

[বাঁহী আৰু গানৰ শব্দ মাৰে লাহে লুপ্তনা হয় ।

বসুদেৱ পুণৰাই যোগমায়াৰ কোলাত লৈ কাৰা-

গাবলৈ সোমাই আহে । আকৃতি আকৃতিহ হয় ।

বসুদেৱৰ কোলাৰ পৰা দৈৱকীয়ে যোগমায়াৰ গ্ৰহণ

কৰে । কাৰাব কপাট বন্ধ হয় । হাতৰ শিকলি

লাগি ধৰে । ক্ষণেক পিচুতে কাৰাব ভিতৰত

কেচুৱাৰ ক্ৰন্দন শুনা যায় । প্ৰহৰী দুজনে ঘপহ্

কৰি উঠ পৰে আৰু কেচুৱাৰ ক্ৰন্দন শুনি থতমত

খাই উঠে ।]

১ম প্ৰহৰী—ককাই, তুমি বেগতে যোৱা । কাৰাগাৰৰ ভিতৰত

দৈৱকীৰ পুত্ৰ জন্ম হৈছে । সংবাদটো ততালিকে

দি আহাগৈ । নহকৈ মূৰ আৰু গলৰ ওপৰত

নেথাকে।

২য় প্রহরী—বাক মই আছো। ভাগ্যে দাব পাই আছিলো
বোপাই (২য় প্রহরী যায়।)

(১ম প্রহরীয়ে ইফালে সিফালে ঘুঘি পহবা দিয়ে
আক বাবে বাবে ২য় প্রহরী ছোৱা পথলৈ
চাই থাকে। কিছু সময় পাচত কংস আক মুঠিক
দৌৰি সোমাই আছে। স্তেহীৰ নিম্নাদে কংসৰ
আগমণিৰ জাননী দিয়ে।)

কংস :— কত ক'ত সেই
দৈৱকীৰ অস্ত্ৰ সন্তান। (কাৰাধ ভিডৰলৈ চায়)
এইয়া—দেখিচো—হাঃ হাঃ হাঃ
নিয়তি, চাই ল'
কেনেদৰে মচি দিওঁ
বিধাতাৰ লেখা
দৈৱকী বন্দুদেৱ,
দিয়া পুত্ৰ তোমাসাৰ।

দৈৱকী :— দান, পুত্ৰতো নহয় এইয়া
কণ্যা সন্তান জন্মিছে গৰ্ভত।

কংস :— কণ্যা সন্তান ?

দৈৱকী :— এৰা কণ্যা সন্তান।

কংস :— কিন্তু দৈৱবাণীয়ে সিদিনা শুনায়ে মোক
“এহিৰ অস্ত্ৰ পুত্ৰে” ভোৰ লৈছে প্ৰাণ”

তেনেহলে ? ইকি ছলনা দৈৱৰ ?

দৈৱকী :— নিশ্চয় ছলনা দৈৱৰ ।

মোৰ কন্যাহন্তে

ভয় ভব নাই মৰণৰ ।

এটা এটা কৰি

ছয় পুত্ৰ মোৰ

কৰিলা নিধন

কন্যা শিশু ইটি

দিয়া দান দাদা

তাকে চাই দৈৱকীয়ে

পাহৰিব শোক ।

অযথা শঙ্কাৰ নেদেখো কাৰণ

কন্যাজনী নহব কদাপি

তোমাৰ মৃত্যুৰ কাৰণ ।

কংস : - মুষ্টিক, ই কি প্ৰতাৰণা

অন্তিম শিশু দৈৱকীৰ

পুত্ৰীৰূপে লভিছে জনম ।

মুষ্টিক :— নিৰীক্ষণ কৰি

চোৱা মহাৰাজ

পুত্ৰ কিস্তা কন্যা হয়

দৈৱকী কোলাত ।

কংস :— এৰা, দৈৱকীয়ে কৰিছে ছলনা

বান্ধসী— চাও তোৰ গৰ্ভজাত শিশু ।

[কংসই আগবাঢ়ে দৈৱকীয়ে শিশুটো দাঙি ধৰি দেখুৱায় । কংস হহকি আহে আৰু তথা লাগি আকাশলৈ চাই থাকে— হঠাৎ ওপৰত 'খিলখিল' হাঁহিৰ শব্দ শুনা যায় ।]

কংস :— মুষ্টিক, অস্ত্ৰ দিয়া— অস্ত্ৰ দিয়া
নিয়তিৰ ত্ৰুৰ হাঁহি
বন্ধ কৰো চিৰদিনলৈ ।

মুষ্টিক :— বুজিছো সকলো
নিশ্চয় এইটো দৈৱৰ ছলনা ।
দানবৰ ধ্বংস হেতু
ষড়যন্ত্ৰ কৰে দেৱতাই
ৰাজন মুৰ্ছৰ্গও নকৰা পলম
শত্ৰু যদি হয় তব মনৰ মাজত
কৰা আজ্ঞা এই ভৃত্যক তোমাৰ
কাঢ়ি লৈ কালান্তক শিশু
চুৰমাৰ কৰি দিও
আফালি ধৰাত ।

কংস :— কিস্তু, ইয়ে কত্ৰা শিশু ।

মুষ্টিক :— পুত্ৰ কিস্তা কত্ৰা নকৰো বিচাৰ
শত্ৰুৰ নাই সৰু বৰ
কালৰূপে ধৰা দিছে

ভগ্নীৰ গৰ্ভত

সমস্ত হব ইটো মৃত্যুৰ কাৰণ

কংস :— এৰা, পৰিছে মনত

মৰাৰি নাহক বাণী

মোৰেই ধ্বংসৰ হেতু

দেৱ-দেৱী মিহি

জন্ম লয় নব দেহে

ধৰাৰ বুকত ।

পাৰানী দৈৱকী

দে তোৰ গৰ্ভজাত শিশু

মৰিমূৰ কৰি দিও

এটি আঘাতত ।

দৈৱকী :—দাদা,

ক্ৰোধ-বহি দূৰ কৰি

চোৱা এটিকাৰ মেৰুৰ মুখ লই ।

কন্যাৰত্ন ভাগিনী, তোমাৰ

স্বকোমল নাৰী শিশু বহি

নকৰিবা কলঙ্কিত

মথুৰা নগৰী ।

কংস :— কংস আজি কালান্তক, যম

দয়া-মায়ী কৰি বিসৰ্জন

পৃথিবীৰ অভিষাপ

মূৰ পাতি লৈ
 দানব কংসই আজি
 বজ্জ নিনাদেৰে
 দানবৰ জয়বার্তা কৰিষ ঘোষণা ।
 দে ভোব গৰ্ভজাত শিশু
 চূৰ্ণাকৃত কৰো মই
 ধৰাৰ বন্ধত ।

দেৱকী :— অগ্ৰজ সমীপে
 দুখিনীৰ এটি ভিক্ষা মাথো
 নহব পুৰণ ?

কংস :— পাহৰিলি প্ৰতিজ্ঞা নিজৰ ?

দেৱকী :— প্ৰতিজ্ঞাই জানো
 কাঢ়ি নিব অন্তৰৰ
 নিশ্চয় আঘাট ?

কংস :— বশুদেৱ, নিৰ্বাক কিয় ?
 পাহৰিলা তুমিও সেই সত্যবাদী ?

বশুদেৱ :— ৰাজন্,
 প্ৰতিজ্ঞা পালন মোৰ
 জীৱনৰ ত্ৰত ।
 ক্ষন্তুকীয়া মোহৰ পাশত
 অস্তিত্ব নহয় হৃদয় ।

কংস :— তেন্তে, এয়ে জানো পৰিচয় তাৰ ?

বসুদেৱ :—দৈৱকী, চিঙি দিয়া মায়াৰ বান্ধোন ।

(মুখ ফিৰাই নিয়ে)

দৈৱকী :—দাদা, তাৰ আগে বধ কৰা ভগ্নীক তোমাৰ

সকলো জ্বালা-যন্ত্ৰণাৰ

হ'ক অৱসান ।

কংস :— দৈৱকী. বিলম্ব নসহে আক

উত্তেজিত নকৰিবা মোক ।

দৈৱকী :— নাৰায়ণ—

এতিয়াও আছা হিৰ হই

জননীৰ বুকুৰ পৰা

আজুৰি সন্তান

কঠোৰ আঘাটত

স্বকোমল লনীৰ পুতলা

কৰে চুৰীকৃত

তথাপিও তোমাৰ

নলৰেনে স্থৱিৰ আসন ?

কংস :— আহ—মুষ্টিক ।

ভাঙি দিয়া, খুলি দিয়া কাৰাৰ

লৌহ কপাট ।

(মুষ্টিকে লৌহ কপাট খোলে । কংসই কাৰাৰ ভিতৰত

সোমাই দৈৱকীৰ বুকুৰ পৰা শিশু আজুৰি টানি

লৈ আহে । কেচুৱাৰ ক্ৰন্দন শুনা যায় । লগে

লগে দৈৱকীয়ে 'ভগৱান' 'ভগৱান' বুলি ভীষণ
ভাৱে চিঞৰি পৰি যায়। বস্তুদেৱে 'নাৰায়ণ'
'নাৰায়ণ' বুলি ওপৰলৈ হাতঘোৰ কৰে। পৃথিৱী
কঁপিবলৈ ধৰে—ভীষণ গজ্জৰ্ন শুনিবলৈ পোৱা যায়।
কংসই 'যোগমায়া'ৰ ভৱিত ধৰি প্ৰস্তৰ খণ্ডত আঘাট
কৰিবলৈ ওপৰলৈ ডাঙি ধৰোতেই 'যোগমায়া'
ওপৰতে অন্তৰ্দ্ধান হয়। কংস আৰু আন সকলোৱে
ওপৰলৈ চাই থাকে। ওপৰৰ পৰা ধ্বংস হয়।

"শুন হেৰ দুৰ্ম্মতি কংস
বধ কৰি দৈৱকীৰ গৰ্ভজাত শিশু
নেপাবি নিস্তাৰ তই মৰণৰ পৰা
তোৰ পূৰ্ব বৈৰী প্ৰভু নাৰায়ণ
অৱতাৰ ধৰিছে ধৰাত।"

(প্ৰকৃতিৰ গজ্জৰ্ন, ক্ষণে অন্ধকাৰ ক্ষণে আলোক সঞ্চাৰ)

কংস : - মুষ্ণিক। মুষ্ণিক।

সৌ দাবানল জ্বলে দূৰ দিগন্তত।

প্ৰলয়- মহাপ্ৰলয়ৰ হ'ল আৰম্ভণ শূন্য ধূমুই ঘেৰিছে
মেদিনী। পলোৱা—পলোৱা—প্ৰকলিত ধূমুৰ ধৰণী।

(পলায়ন)

(মঞ্চ অন্ধকাৰ হয়—পট পৰে)

৪র্থ দৃশ্য

[দাবানল গোৱালৰ ঘৰৰ বাহিৰ ভাগ। সময় বাতি, পুৰ্ণিমাৰ জোনাক আগচোতালত পৰিছে। দূৰৰ পৰা শ্ৰীকৃষ্ণৰ ছবন ছলোৱা বাঁহীৰ শব্দ ডাহি আহিছে। কুটিৰৰ ভিতৰত এটি শিশুৰ ক্ৰন্দন ধ্বনি শুনা যায়। দাবানলে ঘৰৰ ভিতৰতে শিশুক নিচুকাবৰ চেষ্টা কৰে। শিশুৰ কান্দোন বন্ধ হয়। দাবানলে হাতত লাঠি এডাল লৈ ওলাই আহে। মনত এটা চিন্তাৰ বেঙণি। চাৰিওফালে ঘূৰি-পৰ্কি চায়। অলপ দূৰৰ পৰা বোধানলে মাতে।]

বোধানল—(ভিতৰৰ পৰা) অ' বোলো দাবানল কাই ঘৰত
আছানে ?

দাবানল—কোন হে ?

বোধানল—মই বোধানল।

দাবানল—আহা—আহা।

(বোধানল বৰ কাতৰ ভাৱে সোমাই আহে।)

বোধানল—বৰ চিন্তাৰ বিষয় হৈছে বুইছা দাবানল ককাই।

এনেহলে আক সমাজ বসাতলে গ'ল।

দাবানল—কিনো হ'ল ? ইমান বিতৰ্ক হৈছা কেলেই ?

বোধানল—কি বিতৰ্ক হোৱাৰ কথা কৈছা দাবানল ককাই ? কোৱা

যে মই এতিয়াও পাগল হোৱা নাই কিয় ?

দাবানল—আহ্ তুমি আচল কথা নোকোৱা, কিবা পাগল
হোৱাৰ কথা কোৱা হে । ইমান কথা শুনিবলৈ
মোৰ সময় ক'ত ? মই বোলে নিজৰ চিন্তাত দহি-
পুৰি মৰিব লাগিছো— এওঁ আকৌ আহিল পাগল
হবলৈ । হেবা, কিবা বিপদত পৰিছা যদি নিজৰ
ঘৰতে আলাপ-আলোচনা কৰাগৈ ।

বোধানল—কি কোৱা ককাই—আলাপ আলোচনা কৰিম কাৰ
লগত ?

দাবানল—ঘৰৰ জনীৰ সৈতে কৰাগৈ ।

বোধানল—ভাইৰ কথাকে কম বুলি আহিছো ।

দাবানল—ওঁ, তোমাৰ পিঠিত হৰ পায় দুটামান উত্তম-মধ্যম
লগাই দিলে ?

বোধানল—সেইটোকে কৰিবলৈনো ভাই আছে ক'ত ?

দাবানল—তুমিহে জানা । (হঠাৎ বৈ) অ' বৰা তোমাৰ জনী
বিচাৰি পোৱা নাই নেকি ?

বোধানল—তাকেইভো তোমাক ইমান সময় কৈ আছো ।

দাবানল—(চিন্তিত হৈ) বোধানল ।

বোধানল—ককাই ।

দাবানল—কটা, কোনোবা জিৰীচুৰ সোমাইছে ।

বোধানল—তুমি হৰলা এতিয়া গম পোলা ? মধুবনত গৈ চাই
আহা কি প্ৰেম নৃত্য চলিব লাগিছে ।

দাবানল—যানে ?

বোধানল—আমার নন্দবজাৰ ঘৰত যে জন্মিছে কৃষ্ণ বোঁসা
 পোৱালীটো। উহ্ ককাই— কি কালান্তক ল'ৰা।
 শিকিয়াত তুলি মাখন অকণমানো থব নোৱাৰি—
 দলবল লৈ খাই পেলাই তহিলং কৰিব। যমুনাৰ
 পাৰত নাও এখন লৈ বহি থাকিব - গোৱাণ্ণিনীসকলক
 যমুনা পাৰ কৰাৰ চলেৰে নাওখন তুলুং ভুটুং কৰি;
 হয় দৈ-মাখন পেট ডৰাই ধাবলৈ দিয়া নহলে দিব
 এতিয়া নাও বুৰাই।

দাবানলঃ—সকলোৱে গৈ নন্দবজাত আপত্তি কৰিলে হয়
 দেখো।

বোধানলঃ—কিমানবাৰ কোৱা হয়। মাকে এদিন উৰালত
 কটকটীয়াকৈ বান্ধি থৈছিল মহুয়, বাপেকে উৰাল
 চোঁচৰাই নি অৰ্জুন গছত ঠেকালে গৈ। এনেহে
 কালান্তক ল'ৰা, ভোমাৰ উৰালৰ খুণ্ডাত অৰ্জুন
 বোলে উৰি পৰিল।

দাবানলঃ— কিবা মায়া বিদ্যা জানে নেকি হে বোধানল ?

বোধানলঃ—জানিব পাৰে বৰ অঘাইটং লৰা। সিদিনাখন
 আৰ্কা যিটোহ কৰ্ম কৰিলে ককাই, শুনি লাজতে
 নাক কাণ কটা হোৱা ঘেনহে লাগিল।

দাবানলঃ— কেনে ? কিবা আপচু কৰ্ম নেকি ?

বোধানলঃ— কিনো কৰা, আমাৰ মাইকী বিলাকৰো দোষ
 আছে দিয়া ককাই। গোপ-বধু বিলাকে বোলে

পারত কাপোৰ কানি থৈ যমুনাৰ পানীত নাসি
গা-ধুবলৈ ধৰিছিল। কেনেবাকৈ পালে খবৰ
কলীয়াই। বাপেকে গোটেই সোপা কাপোৰ কানি
মহুটিয়াই লৈ কদম্ব গছত উঠি বাঁহী বধোয়াত
লাগিল। ইপিনে নাৰী সৰে দেখে পারত কাপোৰ
নাউ, কলীয়াই গছৰ ওপৰত তুলিছে গৈ। কাপোৰ
খুজিলে কয় বোলে পানীৰ পৰা উঠি আহি লৈ
ঘোৱা। এতিয়া পানীৰ পৰা সিহঁত উঠে কেনেকৈ
বিবস্ত্ৰ শৰীৰে ?

দাবানল :—মুখ চিপিলে কোঁৱাৰীৰে দুফ বাহিৰ হোৱা কঁকলীয়া
লৰাটোৰে ইমান সাহ নে ?

ৰোমানল : সাহ মানে বিষম সাহ। ই ক'ৰবাত কিবা
কৰিছে এৰিব। আজি আকৌ শুনিলো, কিবা
মোহন বাঁহী বজাই গোটেই মাটিকীবিলাকক মধু-
বনত ধুঁপ খুৱাইছে গৈ। কিবা বোলে বাস-নৃত্য
পাতিছে।

দাবানল :—ঠোঁ, তেনেহলে মোৰো জনী তালৈকে গৈছে।

ৰোমানল :—ককাট, নবৌ ঘৰত নাই নেকি ?

দাবানল :—মই তোমাক লাজতেহে কোৱা নাই। ৰাতিখন
এই লাঠিদাল লৈনো কেলেই ওলাইছো।

ৰোমানল :—হ'ক হ'ক, তথাপি কবলৈ হব যে তোমাৰ জনীও
গৈছে। কি নাক কাণ কটা যোৱা কথা ককাই।

দিন কাশ বব বেয়া হ'ল। ব'লা দুয়ো একেলগে
যাওগৈ। লাঠিৰে আজি পক কোৰোৱাদি কোবাই
লৈ আহিম।

দাবানল :—বৰা, দুৱাৰখন বান্ধি থৈ আহোঁ। কোনোবা পাকেদি
আহি ভাই বহুত সোমাই থাকিব পাৰে।

(দাবানলে ঘৰৰ দুৱাৰ বান্ধে আৰু দুয়ো ওলাই
যাবলৈ বৰোন্তেই ভিতৰত ল'ৰাটোৱে কান্দি উঠে।)

দাবানল—উহু কি বিপদখন হ'ল চোৱাচোন। এতিয়া ল'ৰাকে
পহৰা দিও নে তাইকে বিচাৰি যাওঁ। বোধানল,
তুমি অলপ ব'ৰা দেই।

[দুৱাৰ খুলি ভিতৰ সোমায় আৰু ভিতৰতে ঘেৰী-
য়েকৰ লগত তৰ্কাতৰ্কি হয়। বোধানলে কাণ পাতি
শুন।]

দাবানল—হেঁ তুমি ক'বপৰা ওলাল আহি।

মালতী :—মই দেখো ইয়াতেই শুই আছো।

দাবানল—ক'তা, মই দেখো তোমাক বিচাৰি পোৱা নাছিলো।

মালতী :—কিনো কয় হে। কৰবাত গাঙ্গা-ভাং খাই আহিল
নেকি ?

দাবানল—মইনো চকু দুটা পুৰি ঝালোনে ? তেতিয়াৰ পৰাই
দেখো তোমাক বিচাৰিয়েই পোৱা নাছিলো।

মালতী :—তেনেহলে আপুনি চকু দুটা হাতত লৈ আছিল নেকি ?

দাবানল—শুন হে বোধানল। (ওলাই আহি) তুমিয়েই কোৱা-

চোন, মই তেতিয়াৰ পৰাই তাইক জানো বিচাৰি
পাইছো।

মালতী :—(ওলাই আহি) মই কিবা গৰু-ছাগলী নেকি যে
মোক পথাৰত বিচাৰি ফুৰিব লাগে। মাইকী মানুহ
ঘৰত সোমাই আছে, বাতিখন পথাৰে পথাৰে ঘূৰি
ফুৰিম নে ?

দাবানল—বোধানল, তুমি দেখো একো নেমাতাহে ?

বোধানল—মইনো কি মাতিম। মোৰ লগত তুমি বাহিৰতহে
বিচাৰিছা। ঘৰৰ ভিতৰৰ কথানো মই কেনেকৈ কওঁ।

মালতী :—তুমিয়েই কোৱাচোন বোধা, এই বাতিখন মাইকী
মানুহ এজনীক ঘৰত নিবিচাৰি কোনোবাৰি পথাৰত
বিচাৰি ফুৰে নেকি ?

বোধানল—হয়তো ন। ককাইটিয়ে কিবা ভুল কৰিলে হবপায়।

দাবানল—মোৰ ভুল হ'ব মোৱাৰে। নিশ্চয় তাই কোনোবা
পাকেৰে ঘৰত সোমাইছে।

বোধানল—তুমিহে অদ্ভুত কথা কৈছা দাবানল ককাই। আমি
মানুহ দুজন দেখো বাহিৰতে কথা পাতি আছে।
তাণ্ডপৰি দুৱাৰখনো বাহিৰৰ পৰা বান্ধি থৈছা।

দাবানল—(অলপ তলকা মাৰি) হস্ত দিয়া, মোৰে কিবা ভুল
হৈছিল।

বোধানল—তুমিও ভাল মানুহ ককাই। ঘৰৰ ভিতৰত ভালকৈ
চোৱাই নাই, ইপিনে লাঠি লৈ বাহিৰত বিচাৰিব

ওলাইছা ।

মালতী :—আজি তুমি আছিলো বুলিহে, নহলে যে মোক কিমান
অপযশ দিলেহেঁতেন । (কান্দোনৰ স্বেৰত) হোৱাই
নোহোৱাই এনেকৈ মোক হানি-খুচি থাকে । (কান্দে)
দাবানল—এহ্ তুমি আকৌ এই বাতখন কি বিননি ধৰিলা ।
বোধানল—হৈছে নবো, এতিয়া আৰু কান্দিব নেলাগে । কিবা
এটা ভুল হৈছিল—হ’ল আৰু । তাতে আৰু লাগি
থাকিবানে ?

মালতী :—ভেনেহলে কিয় এনেকৈ অপযশ দিয়ে । মই দুটা
লৰাৰ মাক হগো ; এতিয়া আকৌ এইদৰে কথা
কলে মোৰ বাক লাজ নেলাগেনে ?

বোধানল—হয়তো, এহবিলাক জানি শুনি ক’ন নেপায় । সিপিনে
আকৌ মোৰ জনীও বিচাৰি পোৱা নাই । নবো,
কৰবাত তাইক দেখিছিলো নেকি ?

মালতী :—মই ঘৰত সোম ই আছো—কেনেকৈ দেখিম ।

বোধানল—হয়তো, তুমি ঘৰত আছা যেতিয়া ক’ত দেখিবা ।
মোৰে কিবা ভুল হৈছিল ।

দাবানল—তোমাৰ জনীও নিশ্চয় ঘৰতে আছে । তুমি ইপিনে
আকৌ বাহিৰত বিচাৰি ফুৰিছা ।

বোধানল—হয় দিয়া ককাই । ঘৰৰ ভিতৰত ভালকৈ চোৱাই
নহল । মোৰে কিবা ভুল হৈছিল । তাই ঘৰতে
আছে যেন পাইছো ।

দাবানল— বোতা এতিয়া ঘৰত বিচৰাগৈ। ঘৰত নেপালে এপাক
আহি ধৰাটো দি বাবা দেই।

বোধানল— বাক। (বেগাৰেগৈ ওলাই যায়।)

দাবানল :— ঘৰ স্তম্ভৰ জোনাক বাতি। আজি হবশায় পূৰ্ণিমা।

মালতী :— আজি পূৰ্ণিমা। সেইয়া ভূৱন জ্বলোৱা শ্ৰীকৃষ্ণৰ
বাঁহীৰ স্তব বাজি উঠিছে।

দাবানল— সেই কলীয়া কৃষ্ণ— নন্দৰজাৰ পুতেক। সি বোলে
কি অপকৰ্ম বিলাক কৰি ফুৰে।

মালতী :— কৃষ্ণ স্বয়ং ভগৱান। তেওঁৰ লীলা বুজা বৰ টান।

দাবানল :— মাইকীবিলাকৰ ভগত কি লীলা খেলা বিলাক
কৰে হে ? মানুহে জানো এইবিলাক ভাল পায় ?

মালতী :— যিয়ে নবুজ্ঞে তাৰেই এনে ধাৰণা। ভগৱানৰ অপাৰ
লীলা। আমাৰ জীৱন ধন্য। স্বয়ং ভগৱানে গোৱালৰ
ঘৰত জন্ম লৈছেহি।

দাবানল :— কৃষ্ণ সচাঁটকৈয়ে ভগৱান নেকি ?

মালতী :— কৃষ্ণই স্বয়ং ভগৱান। বালক কৃষ্ণৰ অলৌকিক কাৰ্য্য
আপুনি জানো দেখা নাই ? তেওঁৰেই অঘাস্থৰ,
বকাস্থৰ পুত্ৰনা বান্ধসাক বধ কৰি শান্তি স্থাপন
কৰিছে। গোবৰ্দ্ধন পাহাৰ ধাৰণ কৰি ইন্দুৰ
বোধায়িৰ পৰা সকলোৰে প্ৰাণ বচাইছে।

দাবানল :— গোপীসকলক নো এনেকৈ উৎপাত কৰি ফুৰে
কিয় ?

মালতী :—সেইয়া ভক্ত আৰু ভগৱানৰ জীড়া মাত্ৰ । পৰমাত্মাই
আত্মাক সদায়েই আকৰ্ষণ কৰে । আহক, সেই নন্দ-
দুলাল শ্ৰীকৃষ্ণলৈ আমাৰ ভকতি প্ৰদীপ আগবঢ়াও ।
[মালতী ভিতৰ সোমায় । দাবানলে গুণ গুণকৈ
মনতে কিবা শাস্তি আঠকাৰি ভগৱানক সেৱা কৰে ।
প্ৰলম্ব আহি সম্মুখত ঠিয় হয় । দাবানলে সেৱা
কৰি উঠি প্ৰকাণ্ড দৈভ্য এজন দেৱি উছাপ্ খাট
উঠে ।

দাবানল—হে, তুমিয়েই নেকি বোপা নন্দ-দুলাল শ্ৰীকৃষ্ণ ?

প্ৰলম্ব—মই প্ৰলম্বাসুৰ । ক'স বজাৰ সেনাপতি ।

দাবানল—হ'ক হ'ক—বৰ ভাল কথা । মই আকৌ নন্দ-
বজাৰ ফুঁগলীয়া অঘাইটং লৰাটো বুলিহে ভাবি-
ছিলো । কিবা সকামত নে এনেয়ে আহিল ?

প্ৰলম্ব—তোমাৰ ক্ৰী মালতী ক'ত ?

দাবানল—আছে । তাইক শাস্তি দিয় নহয় এতিয়াই । আপো-
নাক হব পায় কিবা গালি-গালাজ কৰিছে । মই
জানো, তাইৰ স্বভাৱ ভাল নহয় । এই বাতিখন
অলপ আগতে আহি ঘৰ সোমাইছেহি ।

প্ৰলম্ব—মহাবাদ্ধ কংসৰ আদেশ মালতীক ধৰি লৈ যাব
লাগে ।

দাবানল--আপুনি মিছাকৈয়ে কষ্ট খালে । মোক ধৰবটো-
দিলে ময়েই চুলিত ধৰি টানি চোচবাই নি থৈ

আছি কোঠেডেন ।

প্রলম্ব— তোমার কষ্ট কবার কোনো দরবার নাই । মই
বথ লগতে লৈ আছিছো । তুমি তাইক পঠাই দিয়া ।

দাবানল— বজাই তাইক কিবা শাস্তি দিব নেকি ?

প্রলম্ব — শাস্তি দিব কিয় ? উপহাৰ দি পঠাব ।

দাবানল— তেনেহলে মোৰ শাস্তি কেবা আগতে দি লওঁ; তাৰ
পিচত আপুনি লৈ যাব আৰু উপহাৰ কেবা দি
পঠাব ।

প্রলম্ব— বিলম্ব নকৰিবা । তৎক্ষণাত তাইক ঘৰৰ পৰা বাহিৰ
কৰি লৈ আহা । নহলে মই জোৰ কৰি ঘৰৰ
পৰা টানি লৈ আহিম ।

দাবানল— নেলাগে, মই থাকোতে আপুনি কষ্ট কৰিব লাগিছে
কেলেই । মই এতিয়াই লৈ আহিম ।

[দাবানল ঘৰৰ ভিতৰত সোমাই যায় । অলপ
পাচতে মালতীয়ে “আই ওঁ মৰিলো ওঁ” বুলি চিঞৰে ।
দাবানলে হাতত এখন বডা তেজ লাগি থকা চুৰি
লৈ ওলাই আহে । আন হাতত এদাল প্রজ্বলিত
মহড়া]

দাবানল— (ঘৰলৈ মুখ কৰি) আহ্ এতিয়া ওলাই আহ্ ।
তোক কংস বজাৰ ওচৰলৈ পঠিয়াই দিওঁ ।

(মালতী ‘মৰিলো ওঁ— মৰিলো ওঁ’ বুলি ওলাই
আহে । নাকটো তেজেৰে বাঙলী, তপ্ তপ্ কৈ

তেজ ওলাই আছে । গোটেই মুখখন তেজ লাগি
বঙা পৰি আছে ।)

মালতী :—আই ওঁ, মোৰ নাকটো কাটিলে— মোৰ মুখখন
কাটিলে । মই মৰিলো ওঁ— মৰিলো ।

দাবানল— লৈ যাওক তাইক কংস বজাৰ ওচৰলৈ । ভাল
উপহাৰ দি পঠাব বজাই ।

(প্ৰলম্বই দৃশ্যটো দেখি হতবশ হৈ পৰে আৰু তৎ-
ক্ষণাত সেই স্থান পৰিত্যাগ কৰে । আৰু যোৱাৰ
আগতে চাবুকেৰে দাবানলৰ পিঠিত এটি আঘাত
কৰে । দাবানল পৰি যায় ।)

দাবানল :—(লাহে লাহে উঠে) মালতী !

মালতী :— (ইপিনে সিপিনে চাই) মোক বক্ষা কৰিবলৈ
গৈ আপুনি যন্ত্ৰণা ভুগিব নগা হ'ল । আহক, ভিতৰলৈ
আহক । অলপ গাটো পিহি দিও ।

দাবানল :— নাই মালতী, মোৰ একো হোৱা নাই । দ্বিতীয়বাৰ
প্ৰহাৰৰ ভয়তহে মই মাটিত পৰি গৈছে ।

মালতী :—সকলো প্ৰভু ভগবানৰ ইচ্ছা ।

দাবানল :—এটি প্ৰহাৰৰ আঘাত মোৰ মানত একোৱেই নহয়,
মোৰ আনন্দ লাগিছে, মই যে তোমাৰ সতীত্ব
বক্ষা কৰিব পাৰিলো !

(দৌৰি ৰোষানল সোমাই আহে ।)

ৰোষানল :—দাবানল ককাই, মোৰ জনাও ঘৰতেই আছে । হেঃ হেঃ

দাবানল :— বৰ ভাল কথা । হে: হে: হে:

ৰোষানল :—(মালতীৰ মুখলৈ চাই) ইকি । নবৌৰ মুখত
তেজ লাগিল ক'ৰ পৰা ?

মালতী :— তেজ নহয় দেৱৰ । নাকে মুখে সেন্দূৰ সানিছো ।

ৰোষানল :— কেলেই ?

দাবানল :—কংস বজাৰ লোক আহিছিল—এওঁক ধৰি নিবলৈ ।
উপায় নেপাই উপস্থিত বুদ্ধি খটোলো । নাকটো
মই নিজে কটাৰ ভাও দি নাকে মুখে সেন্দূৰ গুলি
ঘহি দিলো ।

(সকলোৱে হাঁহে)

ৰোষানল :—বৰ ভাল কৰিলা । মইও মোৰজনীক ক'লা বং
এমোপা মুখত সানি দিও নেদি ?

মালতী :—নেলাগে । গোকুলত কৃষ্ণৰূপে স্বয়ং ভগবান অৱতাৰ
হৈছে । তেৱেঁই দুফটক দমন কৰিব ।

(পট পৰে)

৫ম দৃশ্য

[কংসের মন্ত্রণা কক্ষ । কংসই বর চিন্তাষিভ হৈ ইকালে সিকালে
ঘূরা ঘূরি কবি আছে । ওচবতে চান্দ্র বৈ আছে ।]

কংস :— চান্দ্র ।

এটি এটি কবি

সকলো প্রয়াস

বার্থ হৈ গ'ল ।

নোরাবিলো তথাপিও

বধিব শত্রুক ।

অহর্নিশে চিন্তাই

মোক কবিছে বাকুল

উতলা মস্তিস্ক লৈ

জাগ্রত বহনী কবিলো যাপন

চকু মুদিলেই

দেখো সমুগত

শত্রুর মুকুতি ভীষণ

কান্ধাই যেন

বধিবনে মোক

পিচে পিচে কবিছে ধাবন ;

বিভীষিকা মাত্র দেখো সগুণত
 প্রলয়ৰ' নাচ নাচি
 অকাল মৃত্যুই যেন
 গ্রাসিবলৈ ধোজে পলে পলে ।

চান্দ্র :   বাজন্ !
 অনর্থক চিন্তাৰ নাই
 প্রয়োজন,
 জীয়াই থাকোতে ভৃত্য
 চান্দ্র মুষ্টিক
 জীয়াই থাকোতে মহাবীর
 প্রলম্ব অস্ত্র
 কাৰ সাধ্য কংস নৃপতিৰ
 কেশাগ্রও কৰিব স্পর্শণ ।

কংস :   জানো মই ভালদৰে
 তোমালোক মহামিত্র মোৰ ।
 জানো মই—
 প্রলম্ব, মুষ্টিক চান্দ্র
 ঘোৰ, টোষণ আদি বীর
 থাকোতে জীয়াই
 দানবৰ গোবর প্রদীপ
 নিৰ্ব্বাপিত কৰিবলৈ কাৰো সাধ্য নাই ।
 তথাপিও—

দুঃস্থপৰ বিভীষিকাই
 মৰ্ম্মাহত কৰে মোৰ পাষণ্ড হৃদয়
 অজানিত ভীতিৰ সঞ্চাৰে
 মন মোৰ কৰে বিয়াকুল
 কোৱা চান্দুৰ,
 কংস জানো হব সঁচাকৈয়ে
 শত্ৰু দানবৰ !

চান্দুৰ : শুনা হে বাজন্
 মিছা দৰ্প, মিছা অহঙ্কাৰ
 দেৱতাৰ অঙ্গৰ ভূষণ ।
 জাগে যদি ঐক্যভাৱে
 দানবৰ দল
 দেৱতাৰ ষড়যন্ত্ৰ
 ধূলিস্যাতে কৰি
 দানবৰ জয়ধ্বজা
 উৰিব গোৱে ।

কংস : সেই আশা বান্ধি হৃদয়ত
 তৰি দিলো দিগ্ৰা
 মহা জলধিত
 কিন্তু কাল ধুমুহাই
 ভেটি ললে পথ
 দুৰ্ব্বাৰ শক্তিকে

ধুমুহাৰ গতি ভেদি
 পাৰ পাম বুলি
 বিচক্ষণ চালক
 কৰিলো নিয়োগ
 কিন্তু হয় ! সকলো নিষ্ফল ।
 অৰিষ্ট, পুতনা, কেশী
 আৰু যত বীৰ-বীৰঙ্গনা
 সকলোটি লয় হ'ল
 কালৰ গৰ্ভত ।
 ছবুজিলো কি শক্তি
 পৰাভূত কৰে মোৰ
 দানৱ বাহিনী
 (দ্বাৰ বক্ষীৰ প্ৰবেশ ।)

দ্বাৰ বক্ষী : (প্ৰণাম কৰি) মহাবীৰ মুষ্টিক

বৈ আছে দ্বাৰত
 পাব খোজে ৰাজ দৰশণ ।

কংস : এৰি দিয়া পথ
 স-সন্মানে লৈ আহা
 মন্ত্ৰণা কক্ষত ।

(দ্বাৰ বক্ষী যায় আৰু মুষ্টিক বিষমমনে সোমাই আহে ।)

মুষ্টিক : প্ৰণামিছো ৰাজ চৰণত ।

কংস : মুষ্টিক,

କିଏ ଦେଖି ବିଷମ ବଦନ ।

କୋରା, ପାଲା ଜ୍ଞାନୋ

ଶତ୍ରୁର ସନ୍ତେଦ ?

ମୁଷ୍ଟିକ :   ବାଞ୍ଛନ,
                  ଅତିକେ ଅଶୁଭ ବାର୍ତ୍ତା
                  କରିଛା ବହନ ।

କଂସ :   ଅଶୁଭ ବାର୍ତ୍ତା ?
                  ଏତିয়াଓ ଶତ୍ରୁର ନେପାଳା ସନ୍ତେଦ ?
                  ନୋରାବିଳା ଦାନରକ
                  କରିବ ନିଷ୍ଠୁରକ ?

ମୁଷ୍ଟିକ :   ସଚାକୈୟେ ଦାନବ ଆଜି ଅତିକେ ଲାଞ୍ଝିତ ।
                  ଦାନବ ଗୋବର
                  ବୀର ପ୍ରଲମ୍ବ
                  ଜଗତର ପରା ମାଗିଲେ ବିଦାୟ ।

କଂସ :   ମୃତ୍ୟୁ ହ'ଲ ବୀର ପ୍ରଲମ୍ବର ?
                  ମୁଷ୍ଟିକ—ମୁଷ୍ଟିକ
                  ইকি নিদାରକ ବାର୍ତ୍ତା କରିଛା বহন
                  কংসর বীর সেনাপতি
                  প্রলম্ব কেশবী
                  ধাৰାশায়ী শତ୍ରୁର হাতত ?
                  মুଷ୍ଟিক ! কোরা শীঘ্র
                  কোন শত্রু সিটো

কিবা নাম তার ?

মুষ্টিক : বোহিনীৰ গৰ্ভজাত
নাম বলৰাম
গোকুল নিবাসী ।

কংস : চানুব, মুষ্টিক
সজোৱা সজোৱা শীত্বে
মোৰ দানব বাহিনী
সজোৱা বথ আদেশ শুনোৱা সাবধিক
নিমিষতে পাব লাগে গোকুল নগৰী ।
বক্ষা নাই দূৰন্ত শত্ৰু
পৃথবীৰ বক্ষ ভোদ
চুম্বাৰ কাঁধ প্ৰস্তুৰ পাহাৰ
পাত্ পাত্ কৰি দুৰ্ভেদ্য অৰণ্য
সাগৰৰ তলি উদঙাহ
বিচাৰি উলিয়ায় শত্ৰু দানবৰ ;
খণ্ড খণ্ড কৰি কাটি
নিৰ্ম্মম শবীৰ
উপযুক্ত প্ৰতিশোধ লৈ
ক্ষান্ত হব দানব কংসই ।

(হঠাতে নাৰদে 'নাৰায়ণ' 'নাৰায়ণ' বুলি
সোমাই আহে ।)

নাৰদ : নাৰায়ণ ! নাৰায়ণ !

কংস : কংসৰ প্ৰণিপাত কৰিবা প্ৰহৰ (সেৱা কৰে)

নাৰদ : জয় যুক্ত হ'ক নৃপবৰ ।

কোৱা হে ৰাজন,

কি কাৰণে উত্তেজিত

ভষ্ম-মন-প্ৰাণ ?

কংস : মহৰ্ষি নাৰদ,

বিপদৰ ঘনঘোৰে

ঢাকিলে জীৱন

এটি এটি কৰি

মাগিলে বিদায়

দানবৰ সৈনিক প্ৰধান

কেশী, অৰিষ্ট, ধেমুক আৰু পুতনা বান্ধসী

মহাৱলী প্ৰলম্ব অশ্বৰ

একে একে লয় হল শত্ৰুৰ হাতত ।

তথাপিও মূৰুজিলো

শত্ৰুৰ ছলনা,

কিনোদৰে দানবক

পদে পদে কৰে পৰাভূত ।

নাৰদ : বহস্য— সকলো বহস্য

কালৰ কুটীলা গতি

জীৱনৰ কুঁহেলিকা

সকলোকে বহস্যই

বাখিছে জাঁরবি ।

কংস : কোরা মুনিবর,
কিকপে বহস্যৰ যৱনিকা ভেদি
শতক্ৰক ধাৰাশায়ী
কৰিম ধৰাত্ত ।

নাৰদ : বহস্যৰ মায়াময় খেলা
কৰিছে বচনা
তোমাবেই ভাগিন দুজন ।

কংস : ভাগিন দুজন ?
এটি এটি কৰি দৈৱতীৰ ছয়টি সন্তান
আফালি মাৰিলো ধৰণী বক্ষত ।
কন্যাশিশু এটি মাত্ৰ
পালে পৰিত্ৰাণ
শূণ্য মাৰ্গে হ'ল অন্তৰ্ধান
আকতো নেদেখো কোনো
ভগিনী সন্তান ।

নাৰদ : সিকাৰণে কলো কংস
শত্ৰুৰ জন্ম, জাগৰণ
সকলোকে বহস্যই বাখিছে জাঁরবি ।
শুনা হে ৰাজন্ !
কাৰাৰ লৌহ কপাটে
নোৱাৰিলে ভেটিব শত্ৰুক

ভাগিল নিহল নিজে
 খুলিল কপাট
 নিজপুত্র লৈ বনুদেৱে
 পালেগৈ বজ্জনীতে
 গোকুল নগৰ
 নন্দ গৃহে বাখি
 নিজৰ সম্ভান
 তুলি ললে যশোদাৰ
 গৰ্ভজাত শিশু
 সেই কন্যা শিশু
 পালা তুমি দৈৱকী বক্ষত ।

কংস : কিনা শক্তিরে তেনে সেই
 কন্যা সন্তানে
 পালে পৰিত্ৰাণ,
 শূণ্য মাৰ্গে হ'ল অন্তৰ্দ্ধান ?
 সিও তেন্তে বহসাব
 লুকা-ভাক খেলা ?

নাৰদ : সিও যে দৈৱৰ ছলনা
 নাৰায়ণ আজ্ঞামতে,
 জন্মে মাতৃ ভগৱতী
 যশোদা উদৰে
 যাৰ অস্তিত্বক তুমি

নোৱাৰিলা কৰিব হৰণ ।

কংস : ভেনেহলে,

দৈৱকীৰ সপ্তম সন্তান

বিনাশ পালে যিটো

গৰ্ভৰ ভিতৰে

সিও জানো বহুসৰ মায়া ?

নাৰদ : সিও প্ৰৱঞ্চনা ।

দৈৱকীৰ গৰ্ভ শূণ্য কৰি

সঞ্চাৰিলে ৰোহিণী গৰ্ভত

বিষ্ণু অংশে জন্মে বলৰাম

ৰোহিণী তনয় ।

এই দুই ভাগিন তোমাৰ

পাৰা যদি কৰিব নিশ্চুল

মৰণৰ পৰা তুমি

পাৰা পৰিত্ৰাণ ।

কংস : উত্তম উপায় ;

হে মুনিগৰ

যাছিছে প্ৰণিপাত

নিৰ্কোষ কংসই

কৰা আশীৰ্বাদ (সেৱা কৰে)

নাৰদ : জন্মযুক্ত হ'ক অভিযান

দুৰ্গতিৰ হ'ক নিৰ্বান্ ।

নাৰায়ণ ! নাৰায়ণ ! (প্রস্থান)-

কংস : শুনা চানুৰ— মুষ্টিক
ছলে-বলে অথবা কোশলে
কৰিব লাগিব শতক নিধন ।

মুষ্টিক : দানবৰ অভিযান
হ'ক আৰম্ভণ
ৰুদ্রমূৰ্ত্তি ধৰি
বজ্র নিনাদে
মুক্ত অসি হাতে হাতে তুলি
প্ৰভঞ্জন সম
বিদাৰি বনুধা বন্ধ
শত্ৰুক কৰিম অন্বেষণ ।

চানুৰ : বিশ্ব ব্ৰহ্মাণ্ডত
এনে শক্তি নাই
ব্যৰ্থ কৰে দানবৰ
এই অভিযান ।
প্ৰজ্বলিত কৰি বহু
এটি দিগন্তৰ পৰা
অন্যটি দিগন্ত
পুৰি দেই ছাই কৰি দিম
চাম কোনে বন্ধা কৰে
দানব শত্ৰুক ।

কংস : মাঠে মাঠে ববে
 জগাই তোলা আজি
 দানব বাহিনী,
 দানপতি অক্রুরক
 সৃজিত বথ সমে
 পঠিয়াম গোকুল নগর
 আনিবলৈ শত্রু দুজনক ।
 চান্দ্র, মৃত্তিক ;
 ধনুর্ধাণ মহোৎসব
 হ'ক আবস্তরণ
 বাম-কৃষ্ণ য়েয়ে
 প্রবেশিব মথুরা নগর
 অক্রুর সহিতে
 ছলে চক্রাঙ্কে
 যজ্ঞশালা মাজে
 কৰিম নিধন ।

চান্দ্র : তাতো যদি নহয় নিশ্চুল
 দানব শত্রু ভয়ানক
 দ্বিতীয় কোশল
 কৰা আয়োজন ।

কংস : তাতো যদি বন্ধা পবে
 নিশ্চয় শতক

তোবণ দ্বাৰত থকা
 হস্তী কুৰলয়
 উন্নত হস্তীৰ
 একে আঘাটত
 শতকৰ উৰি যাব প্ৰাণ ।

মুষ্টিক : হে ৰাজন্
 মল্লযুদ্ধ কৰা আয়োজন
 যুজিব চান্ৰ মুষ্টিকে,
 ভীম প্ৰভঞ্জে
 হানিম আঘাট
 শত্ৰু শৰীৰত ।
 নাই এনে বীৰ
 পৃথিবী মাজত
 মল্লযুদ্ধ কৰি
 পাব অব্যাহতি
 চান্ৰ মুষ্টিক সমে ।

কংস : তেনে. সূক্ষ্মজিত কৰা বজ্জশালা
 মল্লযুদ্ধ প্ৰতাপ সংগ্ৰামৰ
 হ'ক আয়োজন ।
 দুই ভাই ৰাম কৃষ্ণ
 দানবৰ অৰি দুইজন
 যি মুহূৰ্ত্ততে প্ৰবেশিব

বজাশালা মাজে
 চানুৰ মুষ্টিক বীৰ
 হব অগ্ৰসৰ ।
 মল্লযুদ্ধে কৰি পৰাজিত
 দানব শত্ৰুক
 খণ্ড-বিখণ্ড কৰি
 স্তূপত শৰীৰ
 মিহলাব ধূলিৰ লগত
 ব্যৰ্থ হব ষড়যন্ত্ৰ ভীক দেৱতাৰ
 দানবৰ গোবৰুৱা
 গিৰি হিমাচল
 অটুত অক্ষয় হৈ
 সগোৰেৱে দানবৰ
 বীৰত্ব কৰিব প্ৰকাশ ।

মুষ্টিক : তয়ু আশীৰ্বাদ, অক্ষয় কবচ
 পিন্ধি ললো হিয়াৰ মাজত ।
 তয়ু আন্ত্ৰা
 শিৰপাতি লৈ
 হলো অগ্ৰসৰ
 চানুৰ মুষ্টিক ।
 চলে বলে অথবা কোশলে
 শত্ৰুক ধৰাসায়ী কৰিম বগত ।

কংস : আৰু শুনা চান্দৰ মুষ্টিক

ঘোল-ভোষণ

বান-জৰাসন্ধ আদি

যন্তমানে বীৰ

জীৱিত ধৰাত

সকলোকে কৰা মোৰ

আদেশ ঘোষণা

পশিব ৰাম-কৃষ্ণ যেনে

মথুৰা নগৰ

সকলোৱে স্তম্ভিত হৈ

থাকিবহি ভোৰণ দ্বাৰত ।

মুষ্টিক : ৰাজ আশ্ৰয় কৰিম ঘোষণা

দানবৰ অক্ষয় বাহিনী

হৈ স্তম্ভিত

অপেক্ষিব ভোৰণ দ্বাৰত,

যেতিয়াই হব প্ৰয়োজন

আক্ৰমণ কৰিব শত্ৰুক ।

কংস : স্তম্ভিত বিশ্বাস মোৰ

দানবৰ এই অভিযান

হব জয়যুক্ত

দেৱতাৰ গৰ্ব অহঙ্কাৰ

মিহলিব শূণ্যৰ কোলাত

নাশ হব শত্রু দানব
 ধূলিস্যাত হব বাম-কৃষ্ণ
 বঙ্গশালা শতকর
 বন্ধ শোণিতে
 প্লাবিত হৈ
 কবি দিব বাঙালী বরণ ।

চান্দ : মথুরা বঙ্গশালা
 হ'ক আজি দানব
 মহা তীর্থস্থান ।
 জাগিছে দানব আজি
 নর শকতি
 মা' মা' বরে
 সকলোরে বগলৈ
 হ'ম আগুৱান ।

কংস : মিলে শুভক্ষণ,
 দানব মহোৎসব আজি
 মথুরা পুৰীত ।
 শত্রু আজি হব নিপাতিত
 ধরণী বন্ধত— হাঃ হাঃ হাঃ ।
 শুনা চান্দ মুষ্টিক ;
 বঙ্গশালা মাজে
 এটি কাষবত

লোহাৰ শৃঙ্খলে
 বান্ধি হাত-ভৰি
 বাথিবা দৈৱকী পাষাণী
 বস্তুদেৱ সমে
 পিতৃ-মাতৃ হৈ
 স্বচক্ষে দেখিব সিহঁতে
 কিবাদৰে যন্ত্ৰণাত চট্‌ফট্‌ কৰি
 সন্তানৰ উৰি যায় প্ৰাণ।
 সন্তানৰ অকাল মৃত্যুত
 অস্তৰ বিদাৰি
 কান্দিব বিনাই যেনে
 দানবী দৈৱকী
 সেইদিনা ক্ৰুৰ হাঁহি
 হাঁহিব কংসই
 হাঃ হাঃ হাঃ
 (সকলোৱে একেলগে অটু হাঁহি হাঁহে।
 লাহে লাহে পট পৰে।)

৬ষ্ঠ দৃশ্য

(কংসৰ বজাৰালা । মঞ্চৰ পাচফালে এখন ওখ পীঠ ।
পীঠৰ ওপৰত কংসৰ আসন । একাঘত দৈৱকী আৰু বসুদেৱ
শৃঙ্খলিত অৱস্থাত ঠিয় হৈ আছে । মল্লযুদ্ধৰ সাজ পিন্ধি চানুৰ
আৰু মুণ্ডিক সাজু হৈ আছে । অইন দুখনমান চাপৰ আসনত
দানব বহি আছে । কংস সোমাই অহাৰ লগে লগে সকলোৱে
আঠু লয় । কংসই সকলোকে এবাৰ নিৰীক্ষণ কৰে । বন্দী
অৱস্থাত দৈৱকী বসুদেৱক দেখি সিহঁতৰ পিনে আগবাঢ়ি যায় ।)

কংস :   বসুদেৱ; নিলাজ অধম,
চোবৰ দৰে নিজ পুত্ৰ লৈ
বাখিলি পৰৰ গুহত ।
ইয়াৰ বাবেই তই
কৰিছিলি প্ৰতিজ্ঞা
ভূমি স্পৰ্শ কৰি
প্ৰদানিবি বুলি
নিজপুত্ৰ কংসৰ হাতত ?

বসুদেৱ :   বিধতাৰ চক্ৰ ঘূৰে অনিৰ্বাৰ
কাৰ সাধ্য বাধা দিয়ে তাক ?

কালৰ হাতৰ পুতলা আমি
নিজ ইচ্ছাৰে
কোনো কাম নোৱাৰো সাধিব ।

কংস : মনে মনে থাক্ ছৰাচাৰ,
আপোন কৰ্ম্মৰ
কলুষতা ঢাকিবলৈ
দোষাৰোপ কৰা বিধাতাক ?
ইমানেই যদি দুৰ্বল অন্তৰ
ভূমি স্পৰ্শি
কৰি অঙ্গীকাৰ
অপবিত্ৰ কৰিলি কিয়
পবিত্ৰ ধৰণী ?

বশুদেৱ : যত ইচ্ছা দিয়া গৰিহণা
যত ইচ্ছা কৰা অত্যাচাৰ
নৌৰবে সহিম মই সকলো যন্ত্ৰণা ।
কিন্তু তথাপিও—
বিশ্বনিয়ন্তাৰ কঠোৰ আদেশ
নোৱাৰো মই কৰিব অমান্য ।
শুনা, কংস;
এতিয়াও কৰিছো মিনতি
নাৰায়ণ, ঈশ্বৰক
শত্ৰু ৰূপে নকৰা আহ্বান ।

যি জন, সৃষ্টি স্থিতি প্রলয়ৰ হেতু
 যাৰ ইচ্ছামতে বিনন্দীয় বিশ্বৰ সৃজন
 আৰু যাৰ এটি ইন্দ্ৰিয়ত
 লীন হয় বস্তুধাৰ বিনন্দীয়া ৰূপ
 সেই নাৰায়ণ নিজে
 জন্ম লয় নৰতনু লৈ, ধৰণী বন্ধত ।
 ৰক্ষাহেতু ধৰ্ম্মৰ গোবৰ
 ৰক্ষাহেতু ধাৰ্ম্মিক জীৱন
 আৰু বিনাশিব দুৰ্দ্দ্ব্যতি দুৰ্জ্জন
 যুগে যুগে
 জাগে নাৰায়ণ ।

কংস :   শাঃ হাঃ হাঃ
 চমংকাৰ ছলনাৰে
 ছলিব খুজিছ কংসক ।
 কংস আজি দেৱতাৰ ত্ৰাস
 বিশ্বৰ বিভীষিকা ।
 চৰাচৰ বিশ্বক আজি
 কংসই কৰিছে আহ্বান
 চাও কোন আছে সিটো
 বস্তুধা বন্ধত
 কংসৰ কবাল গ্ৰাসৰ পৰা
 পায় পৰিত্ৰাণ ।

মাত তোৰ সেই ঈশ্বৰক
সম্মুখত যদি পাও এটিবাৰ
মুষ্টিৰ প্ৰহাৰে কৰিম বিনাশ ।

বহুদেৱ : নহয় ৰাজন্,
নকৰিবা তেনে অভিলಾষ
এতিয়াও কৰিছোঁ কাকূতি
শত্ৰুৰূপে ভাবি ভগবান
নঘটাৰা নিজৰ বিনাশ ।
শুদ্ধ অন্তৰে আজি
সকলোকে বিলোৱা মৰম
দূৰ কৰা ব্যভিচাৰ
ত্যাগ কৰা আত্ম অহঙ্কাৰ
মিলনৰ শত্ৰু ঘণ্টা বজোৱা বজোৱা
তুষ্ট হব নাৰায়ণ
দিব আশীৰ্বাদ
সমাগৰা পৃথিৱীৰ অধীশ্বৰ ৰূপে
জগত বৰেন্য হৈ
যুগে যুগে ঈশ্বৰৰ
লভিবা কৰুণা ।

কংস : হাঃ হাঃ হাঃ
কৰুণাৰ পাত্ৰ হব
মথুৰাৰ প্ৰজাৰ পালক ?

নিতান্ত কাপুরুষ তই
 সেই বাক্য শোভা পায়
 একমাত্র তোবেই মুখত ।
 কিন্তু, বহুদেব
 কংসৰ বজ্জ কঠিন বাহুত
 অযুত হস্তীৰ বল ।
 নারায়ণ নিজে আহি
 নতজামু হৈ
 মাগে যদি প্রাণভিক্ষা
 কংস নৃপতিক
 অকাতবে প্রাণভিক্ষা
 দানিব কংসই ।
 কিন্তু অহঙ্কাৰে মত্ত হৈ
 যদি নারায়ণে
 শকতিৰ প্রমাণ বিচাৰে
 উপযুক্ত শাস্তি দান কৰি
 বিনাশিব দানব অৰাতি
 মথুৰাৰ পালক কংসই ।
 (দৌৰি আহি দ্বাৰবক্ষীয়ে আঠু লয় ।)

দ্বাৰবক্ষী : আছে এটি দুৰ্ঘোৰ বাৰতা

আজ্ঞা পালে প্রদানিম রাজ চৰণত ।

কংস : দুৰ্ঘোৰ বার্তা

কোরা দ্বাবৰক্ষী

কি সংবাদ কৰিছা বহন ?

দ্বাবৰক্ষী : দুজন কিশোৰ বালক

নাম কৃষ্ণ-বলোৰাম

প্ৰবেশি যজ্ঞশালা

ধনুৰ্ভঙ্গ কৰি

সগৌৰৱে প্ৰবেশিছে

তোৰণ দ্বাৰত ।

কংস : গতি ৰোধ কৰিব শত্ৰুৰ

নাই কোনো দানব সেনানী ?

ক'ত গ'ল মহাবীৰ যোদ্ধা-তোষল

ক'ত গ'ল দানবৰ সেনা অগণন ।

দ্বাবৰক্ষী : প্ৰাণপনে যুঁজি সৰে

নোৱাৰিলে ভেটিব শত্ৰুক

প্ৰাণ লৈ পলাইছে

যোদ্ধা তোষল

আৰু যত দানবৰ বীৰ

নিভ্ৰমে পৰায় যত দানব বাহিনী ।

অসংখ্য দানব সেনা পৰিছে ৰণত ।

কংস : চানুৰ ! মুণ্ডিক !

হোৱা অগ্ৰসৰ,

কাল ধুমুহা সদৃশ

ছোৱা ক্ষতগামী
 ঐক্যবন্ধ ভাৱে সকলোৱে
 একেলগে শত্ৰুক কৰা আক্ৰমণ ।
 উন্নত কৰি মদমত্ত
 হস্তী কুৱলয়
 এৰি দিয়া শত্ৰু সম্মুখত,
 বিয়াগোম দন্তে খুচি
 বিদাৰি বন্ধ অৰাতিৰ
 তপ্ত ৰক্তেৰে ৰঞ্জিত হ'ক
 হস্তী কুৱলয় ।

চান্দ : ওলাল চান্দ মুষ্টিক
 শত্ৰুৰ তপ্ত ৰক্তেৰে
 ৰঞ্জিত কৰিম ধৰণী ।
 ব'লা মুষ্টিক—
 [চান্দ, মুষ্টিক আৰু দ্বাৰৰক্ষীৰ প্ৰস্থান]

কংস : এইবাৰ— দৈৱকী পাষণী
 তোৰ গৰ্ভজাত সন্তানৰ
 বন্ধ শোণিতেৰে
 ৰাঙলী কৰিম তোৰ
 কদাকাৰ মুখ ।

দৈৱকী : বহুবাৰ কৰিছো প্ৰাৰ্থনা
 কাকুতি-মিনতি আৰু

নকবো তোমাক
ভাগ্যলেখা কোনেও
নোৱাৰে খণ্ডাব ।
চৰম নিৰ্য্যাভন
নাৰী হৈও সহিছে অলেখ ।

কংস : এতিয়াও বাকী বহু তাৰ ।
সন্তানৰ মৃত্যু-আৰ্ত্তনাদ
নিজ কাণে শুনিব লাগিব,
সন্তানৰ বন্ধ শোণিতেবে
মুখ তই লেপিব লাগিব ।
তিল তিলকৈ
যন্ত্ৰণাত ছট ফট কৰি
এৰিব লাগিব তই
নিষ্ঠুৰা জীৱন ।

দৈৱকী : শুন। হেৰা অত্যাচাৰী
নিষ্ঠুৰ ঘাটক
তাতোকৈ যদি আছে কিবা
দাৰুণ যন্ত্ৰণা
সিও সহ্য কৰিব আজি
পাষাণী দৈৱকী ।
হাঁহি হাঁহি কৰাঘাটে
চূৰ্ণ কৰি আপোন মন্তক

বঙা তেজ নিজ হাতে তুলি

বিশ্ব-নিয়ন্তার চরণত

দিম পুষ্পাঞ্জলী ।

জীবনৰ শেষ মুহূর্তলৈ

চাই যাম চকু মেলি

বয়সীৰ করুণ আর্দ্রনাথে

জগাব পাৰে নে নাই ।

পাষণ দেৱতা

কংস : হাঃ হাঃ হাঃ

নিদ্রাভঙ্গ হব যে'ব

তোৰ দেৱতাৰ

বিনাশিব কংসই তাৰ

আলসুৱা প্ৰাণ ।

বসুদেৱ : মৃত্যু দণ্ড দিয়া কংস

কাতৰে মাগিছো ভিক্ষা

তোমাৰ সৌ কৃপানৰ

দুটি আঘাটত

শেষ কৰি দিয়া দুটিপ্ৰাণ

যজ্ঞগাৰ হ'ক অৱসান ।

ক স : সিদৰে নহয় বসুদেৱ

ইমান সহজে নেপাৰি পৰিত্ৰাণ ।

তিলে তিলে যজ্ঞগাত; হিয়া দহি পুৰি ।

চিহ্নবত গগণ বিদাৰি
পশিব লাগিব তই
মৃত্যুৰ গ্ৰাসত ।

বসুদেব : নহয় নহয়
এটি মাত্ৰ কৰুণা ভিক্ষা
কৰিছো তোমাক
শেষ কৰি দিয়া
মোৰ মানবী জনম ।
পূৰ্ণ কৰা এই অনুৰোধ
প্ৰাণভৰি আশীৰ্বাদ কৰিম তোমাক ।

কংস : হাঃ হাঃ হাঃ
[এনেতে অদূৰত ভীষণ কোলাহল আৰু দানব
সৈন্যৰ আৰ্ত্তনাদ শুনিবলৈ পোৱা যায় । চানুৰ
আৰু মুষ্টিক উদ্ভ্ৰান্ত হৈ লৰি সোমাই আহে ।]

মুষ্টিক : ব্যৰ্থ হল আয়োজন
প্ৰচণ্ড বিক্ৰমে দুটি কাল শিশু
কালান্তৰু ৰূপ ধৰি
বধিলে হস্তী কুৱলয় ।

চানুৰ : উহ্ কিয়ে মহাকাল ৰূপ
উগ্ৰ শক্তি ধৰি
বধ কৰে দানব সেনা হেজাৰ হেজাৰ
(দানবৰ আৰ্ত্তনাদ শুনা যায় ।)

সেইয়া—

দানবৰ সেনানীয়ে কৰে আৰ্ত্তনাদ

শূণ্য হ'ল আজি

মধুৰা নগৰী ।

মুষ্টিক : সৌ আছে বালক যুগল

মেদিনী কঁপাই

দানবৰ বক্ষ শোণিতেৰে

প্লাবিত ধবণী

দাবৰ আৰ্ত্তনাদে

গগন বিদাৰি ।

মৃত্যুৰ কৰিছে ঘোষণা ।

কঃস : সাজু হোৱা চান্দৰ মুষ্টিক

মল্লযুদ্ধে শতকক

কৰি পৰাভূত

দানবক দিয়া অব্যাহতি ।

সৌৱা - সৌৱা

আছে সৌ কৃষ্ণ-বলৰাম

নাশ কৰে দানবৰ দল

চান্দৰ-মুষ্টিক

কক্ক কৰা --- কক্ক কৰা পথ ।

মুষ্টিক : সাজু আছে চান্দৰ-মুষ্টিক

শঙ্কাৰ নাই প্ৰয়োজন ।

মল্লযুদ্ধ কৰি
চান্দ-মুঠিকে
সংহাৰিব শতক্ৰ ভীষণ
নিষ্কণ্টক হব আজি
মথুৰাৰ ৰাজ-সিংহাসন ।
[কৃষ্ণ আৰু বলোৰামৰ প্ৰবেশ]

বলৰাম : ৰাজ সিংহাসন
মথুৰাৰ ৰাজ-সিংহাসন
শোভা কৰে দুৰন্ত শৃগালে ।
কৰি নিমগ্ন
ভাগিন দুজন
পাপাত্মা মাতুলে
চল-চক্ৰান্তে
বধিবলৈ কৰে আয়োজন ।

শ্ৰীকৃষ্ণ : ধিক্— শতধিক কংস মাতুল
এই বিক্ৰমেৰে
গৰ্ব কৰা তুমি
সসাগৰা পৃথিবীৰ অধীশ্বৰ বুলি ?
ধূলিসাত কৰিলো তোমাৰ কুৰলয় হস্তী
নষ্ট পালে দানব সেনা হেজাৰ হেজাৰ ।
মন্ত-মাতঙ্গক লেলিয়াই দি
ভাবিছিলো মুক্তি পাবা

মৰণৰ পৰা ৭

অন্তকে তোমাৰ ধৰিছে চুলিত

তব পাপ বহনৰ হেতু

ধৰণীও হৈছে অক্ষমা ।

কংস : চান্দ-মুষ্টিক

স্তব্ধ হৈ শুনা গিনো প্ৰলাপ বচন

মল্লযুদ্ধে হোৱা আগুৱান

বুক চিৰি পান কৰা

শতকৰ তপ্ত শোণিত ।

মুষ্টিক : আহ্ হেৰ দুৰন্ত বালক

মোৰ শুষ্ক কণ্ঠক

ওহঁতৰ বক্ষ শোণিতেৰে

কণো তৃপ্তিদান ।

বলৰাম : মনে মনে থাক্ হেৰ

ঘৃণিত দানব ।

ৰামকৃষ্ণে কয় কথা

তহঁতৰ প্ৰভুৰ লগত

ভূত্য হৈ উচ্চবাক্য কৰি উচ্চাৰণ

খোজ কয় আলিঙ্গন

কৰিব মৃত্যুক ।

শ্ৰীকৃষ্ণ : দেখা নাই

দানবৰ বক্ষ শোণিতেৰে

বঞ্চিত কৰিলো মথুৰা নগৰী ।

নাই যদি ইচ্ছা তব

মৃত্যুমুখ কৰিব দৰ্শন ।

প্ৰাণ নৈ ত্যাগ কৰ স্থান

নহলে—

চিৰাচিৰ কৰি সোঁ বিকট শৰীৰ

মৃত্যু দণ্ড দিম দুজনক ।

বলৰাম : শাস্তি প্ৰদানিব হেতু

দুৰন্ত কংসক

প্ৰবেশিলো মথুৰা নগৰ

মথুৰা সৈন্য-সামন্ত

নধিবনৈ নাই অভিলাষ ।

যদিহে বাধা দান দিব খোজ

আমাৰ কাৰ্য্যত

সমুচিত পাৰি প্ৰতিফল ।

কংস : কংস আজি হোৱা নাই ইমান দুৰ্বল

মৃত্যুক আকোৱালি লব

প্ৰবেশিনি জ্বলন্ত অনল ।

শক্তি যদি আছে শৰীৰত

মল্লযুদ্ধ কৰ দুটি দানবৰ সতে ।

পাৰ যদি খুজিবনৈ মল্লবীৰ স'তে

বিনাশ যদিহে হয়

চান্দৰ মুষ্টিক

কংস কেশৰী, যুদ্ধলৈ তেতিয়াহে

হব আগুৱান ।

শ্ৰীকৃষ্ণ : মল্লযুদ্ধ কৰিব এই চান্দৰ মুষ্টিকে

ৰাম-কৃষ্ণ স'তে ?

কিয় ঠেলি দিব খোজা

মিছাতেই সিহঁতক

মৃত্যু গৰাহত ?

কংস : কাৰ্য্যৰ শেষ পৰিণাম

বুজি পাবি ক্ষণেক পাচত ।

চান্দৰ-মুষ্টিক,

ব্যাসসম জাপ দিয়া

শাদূল বক্ষত

বুকু চিৰি পান কৰা শতকৰ

কলিজাৰ তেজ ।

বসুদেৱ : নহয় নহয় ৰাজন্,

নকৰিবা তেনে আক্ৰা

দানব যুগলক ।

ৰাম-কৃষ্ণ দুয়ো কিশোৰ বালক

সমকক্ষ নোহে যুজিবলৈ

ভীমাকায় শত্ৰুৰ লগত ।

দৈৱকী : ই যে অন্যান্য সগৰ

কিশোর বালক যুগল
 অল্পমতি, নিচেই কোমল ।
 দাদা, কৰো অনুৰোধ
 তব পদ স্পৰ্শ কৰি
 ক্ষমা কৰা নিজগুণে
 অবোধ শিশুক
 প্রতাহাৰ কৰা আজ্ঞা
 ক্রোধ তব কৰা সম্ভৰণ ।

কংস : হাঃ হাঃ হাঃ
 চাই ল' দৈৱকী
 পেটৰ পোৱালীক তোৰ
 কিবাদৰে নিষ্ঠুৰ দানবে
 তোৰেই সন্মুখত
 বজ্ৰ প্ৰহাৰেৰে
 হৃদপিণ্ড কৰি মষিমুৰ
 পাটিয়াম যমৰ নগৰ ।

বসুদেৱ : তাৰ আগে তোমাৰ শানিত কৃপানেৰে
 ভেদ কৰি দিয়া মোৰ হৃদপিণ্ড
 বুক পাতি দিছো মই
 আপোন ইচ্ছাৰে (আঠু লয়)

দৈৱকী : দৈৱকীৰো একে ইচ্ছা
 কৰিবা পুৰণ

হাঁহিমুখে দিম প্রাণদান । (আঠ, কাঠে)

শ্রীকৃষ্ণ : শুনা পিতা,

শুনা মাতা,

নাই কোনো শঙ্কাৰ কাৰণ ।

দানবৰ বন্ধ শোণিতেবে

বঞ্জিত কৰিম

তোমাসাৰ চৰণ যুগল ।

বলৰাম : সাজু হ'ল বলৰাম নিজে

কালান্তৰ মুক্তি ধৰি

শত্রু শোণিতেবে

বঞ্জিত কৰিম আজি

দুৰন্দ কংসৰ

ৰাজ সিংহাসন ।

আহ্ আহ্ দানব যুগল

সাজু হৈ বৈ আছে

কৃষ্ণ-বলৰাম

বণ ভূষণ তইতৰ

পলুরাম মল্লযুদ্ধ কৰি ।

দেখক জগত --

কিনাদৰে কৃষ্ণ-বলোৰামে

পাপাত্মাৰ কৰে বিনাশ ।

চান্দ : জাগি উঠ, দানবৰ তপত কৰীৰ

আহ্, আহ্, হেৰ নিৰ্ম্মম বালক
 দানবক ক্ষুধাৰ অগনি কৰো নিৰ্ব্বাপন ।
 (কৃষ্ণই চানুৰৰ লগত আৰু বলৰামে মূষ্টিকৰ লগত
 মল্লযুদ্ধলৈ আগবাঢ়ে । পৃথিবী কঁপি উঠে । ভীষণ
 গৰ্জ্জন হবলৈ ধৰে । মঞ্চ ক্ষণে অন্ধকাৰ ক্ষণে
 আলোকিত হৈ উঠে । কৃষ্ণ বলৰামৰ মূষ্টিক
 প্ৰহাৰত লাহে দানব দুজন ক্লান্ত হৈ পৰে ।
 শ্ৰীকৃষ্ণই চানুৰৰ চুলিত ধৰি ভীষণ ভাবে প্ৰহাৰ
 কৰে আৰু চানুৰে বিকট চিঞৰ মাৰি চিঞ হৈ
 পৰি যায় । শ্ৰীকৃষ্ণই বুকুত পদাঘাট কৰে আৰু
 চানুৰৰ মৃত্যু হয় । বলৰামৰ প্ৰহাৰত মূষ্টিক উফৰি
 পৰে আৰু বলৰামে মূষ্টিকৰ বুকুৰ ওপৰত বহি
 দুই হাতেৰে ভীষণ ভাৱে প্ৰহাৰ বৰে । মূষ্টিকে
 চিঞৰি প্ৰাণত্যাগ কৰে । কৃষ্ণ বলৰামৰ মুখত
 অপূৰ্ব জ্যোতি ফুটি উঠে । কংসই সেই দৃশ্য দেখি
 উদ্ভত হৈ উঠে ।)

কংস : কোন ক'ত আছা দানব সেনানী
 বগলৈ হোৱা আগুৱান
 অতৰ্কিতে আক্ৰমণ কৰি
 নিৰ্ম্মূল কৰা দুৰন্ত শত্ৰুক ।

শ্ৰীকৃষ্ণ : কোনো নাই দানব সেনানী
 ৰক্ষা কৰে মথুৰাৰ ৰাজ সিংহাসন ।

মথুৰাৰ সকলো প্ৰজাই
মৃত্যু মাগে অত্যাচাৰী-অনাচাৰী
নিষ্ঠুৰ কংসৰ ।

বলৰাম : ত্ৰাহি ত্ৰাহি বৰে, মথুৰাৰ প্ৰজাসৰে
কংসৰ মৃত্যুকেই কৰিছে কামনা ।
সকলোৱে কৰে ইচ্ছা
উগ্ৰসেন নৃপতিক কাৰামুক্ত কৰি
মানি লব মথুৰাৰ অধীশ্বৰ বুলি ।

কংস : এতিয়াও কংস জীৱিত ধৰাত
বৃদ্ধ উগ্ৰসেনৰ কেচা তেজেৰে
ৰাঙলী কৰিম মোৰ শাণিত কৃপান
দৈৱকী বসুদেৱ
তইতেও নেপাবি নিস্তাৰ
সংগোপনে কৰি ষড়যন্ত্ৰ
মৃত্যুজাল কৰিছ ৰচনা
প্ৰতিশোধ—প্ৰতিশোধ
লাগে মোক নিষ্ঠুৰ প্ৰতিশোধ
কৰিম উচ্ছেদ বিহ বৃক্ষ আজি ।

(কংসই উন্মুক্ত কৃপান লৈ দৈৱকী-বসুদেৱক কাটিবলৈ হাত
ওপৰলৈ তোলে, লগে লগে শ্ৰীকৃষ্ণই চক্ৰ ক্ষেপন কৰি কংসৰ
কৃপাণ আৰু ৰাজমুকুট কাটি পেলায় । কংসই ভয় বিহ্বল হৈ
কঁপিবলৈ ধৰে । ধৰলী কঁপি উঠে, মূহু গৰ্জ্জন হবলৈ ধৰে ।

কৃষ্ণব স্তম্ভশর্ন চক্রে ঘূৰিবলৈ ধৰে !)

কংস : ইকি প্ৰহেলিকা ।

ইকি দেখো উদ্ধাপাত— ভূমিকম্প

জ্বালামুখীৰ লেলিহান শিখা,

গ্ৰাসিবলৈ খেদি আছে মোক ।

কোন সিটো আকাশলজ্জী বিৰাট পুৰুষ

ইকি কালচক্ৰ ঘূৰিছে শূণ্যত,

অগ্নুৎপাত হয় চাৰিদিনে,

পুৰি দেই চাই হৈ গ'ল ।

জ্বলিছে অনল গগণ বিয়াপি

শুভ্ৰ ধূম্ৰই ঢাকিলে ধৰণী

সৃষ্টি আজি হ'ল চাৰখাৰ ।

ক'ত যাও— ক'ত লুকাও

সকলোৱে গ্ৰাসিবলৈ খেদি আছে মোক ।

কোনে মোক যাচিব আশ্ৰয়

উহু খণ্ড বিখণ্ড হয় সমস্ত শৰীৰ

কোন— কোন তুমি মহাকাল বিৰাট পুৰুষ ?

(কংসৰ ভীতি-বিহ্বল মুখ চুলিয়ে ঢাকি ধৰে । ভয়ত পেপুৱা লাগি কোচ্ মোচ্ খাই হালি পৰে । শ্ৰীকৃষ্ণই কংসৰ চুলিত ধৰি ওখ মঞ্চৰ পৰা তললৈ টানি লৈ আহে । কংসই বিকটভাৱে চিঞৰে । শ্ৰীকৃষ্ণ এটি মুষ্টিৰ আঘাত কংস চিৎ হৈ পৰি যায় । লগে লগে শ্ৰীকৃষ্ণই কংসৰ বকুত ভীষণ

ভাৱে পদাঘাট কৰে । কংসই বিকট চিঞৰ মাৰি প্ৰাণ
ভাগ কৰে । শ্ৰীকৃষ্ণৰ সো ভৰিখন কংসৰ বুকৰ ওপৰত
থাকে আৰু সোঁহাতেৰে সুদৰ্শন চক্ৰটো ঘূৰাই দিয়ে
দৈৱকী-বল্লদেৱৰ বক্ষন স্তলকি পৰে । বলৰামৰ বাহিৰে মঞ্চত
থকা সকলোৱে আঠু লয় । স্তললিত কণ্ঠত ধ্বনিত হয় :—

“যদা যদাহি ধৰ্ম্মস্য গ্ৰাৰ্হিভৱতি ভাৰত
অভ্যুত্থানম্ অধৰ্ম্মস্য তদাত্মনং সৃজামাহম্
পৰিত্ৰাণায় সাধুনাম্ বিনাশায় স তুষ্কতাম্
ধৰ্ম্ম সংস্থাপনার্থায় সন্তুৰামি যুগে যুগে ।”

পট পৰে

— যৱনিকা পতন —

ঃ প্রথম নিশা অভিনয় ঃ

লামডিং বেলেং ইন্সটিটিউট্,

তারিখ— ৮/১/৭২

চবিত্ত সমূহ :

: ভারবীয়া সকল

শ্রীকৃষ্ণ	...	শ্রীনির্মল লেখাক
বলোবাম	....	চইদুব বহমান
বসুদের	....	শ্রীরমেশ হাজরিকা
কংস	....	,, চন্দ্র লেখাক
প্রলম্ব	...	,, শির দাস
চান্দু	....	,, শশী ডেকা
মুষ্টিক	...	,, ডি. আৰ, মেধি
মন্ত্রী	...	,, ভবেন খাউণ্ড
দাবানল	....	,, জগদীশ শর্ম্মা
বোমানল	....	,, বমা শর্ম্মা
প্রথম প্রহরী	...	,, লক্ষ্মী গোহাঁই
দ্বিতীয় প্রহরী	....	,, নবেন বৈশ্য
ঘাৰৰক্ষী	...	,, সুবেন পাঠক
দেবতা	...	,, মদন দত্ত
দানব	....	,, কে. চি, বর্ম্মণ
নাৰদ	...	,, কনক শর্ম্মা
মালতী	...	শ্রীমতী শেরালী গোহাঁই
দৈবকী	....	,, তক মুখাজ্জী

দৃশ্য আৰু মধ্যমজ্জা : শ্ৰীপ্ৰহ্লাদ কৰ্মকাৰ
" হীৰক সেনগুপ্ত
" কে, জটু আৰু নৰেশ দে

সঙ্গীত আৰু শব্দ নিয়ন্ত্ৰণ : শ্ৰীস্বপতি বোস
" ফণী দেবনাথ

আলোক : শ্ৰী কে, পি, চক্ৰবৰ্তী
" ঋগেন বৰা

ৰূপদান : শ্ৰীফণী দেবনাথ
" পি, চি, কৰ্মকাৰ

স্মাৰক : শ্ৰীনন্দেন্দ্ৰ শৰ্মা, গিৰিগ শৰ্মা

দল পৰিচালনা : দি. বড়া

মাটা পৰিচালনা : শ্ৰীযোগেন্দ্ৰ নাথ বায়ন

বৃত্তান্তত অংশ গ্ৰহণ কৰিছিল :

কুমাৰী গামনি গোস্বামী

" কৃষ্ণা লেখাৰু

" গিৰিমা লেখাৰু

" মামণি বড়া

" অজন্তা বড়া

" বিউটি বেগম

শুধৰণি

পৃষ্ঠা	শাৰী	ভুল	শুদ্ধ
১	৫	বাস	যাস
৭	১২	মৰমৰ	মৰণৰ
১৩	১১	সৰ্বগ্রামী	সৰ্বগ্রাসী
২৭	৮	দুৰ্গন্ধ	দুৰ্গন্ধ
২৫	৬	দেহ	দেহশ্ৰী
৩৬	৮	কৰিব	কৰি
৩৯	১০	ক্ক	বুদ্ধ
৫০	১২	নিনাংদে	নিনাংদেৰে
৫২	১২	ইমান	ইমান পাপ
৫৩	২	নজৰ	চকু
৫৭	৬	নো	কথানো
৫৭	৬	কব	কম
৫৫	১৯	লাহে লালে	লাহে লাহে
৫৭	২১	অহা	আহা
৬৬	১১	সন্তান	সন্তান
৬৬	১৭	লনীৰ	ননীৰ
৬৭	৬	ভাঙি	ভাঙি
৬৭	১৬	দিগন্তৰ	দিগন্তত
৭০	৬	কৰি	কৰি দিব মাজনদীত ।
৭৮	৭	হ'বদ্বন্দ্ব	হ'বদ্বন্দ্ব

୭୮	୧୬	ଗୈଛେ	ଗୈଛିଲୋ
୮୦	୧୨	କବିଲୋ	କବିଛୋ
୮୩	୧୦	ଅକ୍ତି	ଅକ୍ତିରେ
୮୪	୬	ଗହେ	ଗୂହେ
୯୧	୫	ଅଜ୍ଞିତ	ଅସଜ୍ଞିତ
୧୦୨	୫	ବଲୋବାମ	ବଳବାମ
୧୦୭	୯	ଦାବବ	ଦାନବବ
୧୧୦	୧୧	ମଥୁବା	ମଥୁବାର
୧୧୦	୨୧	ଧୁଜିବଲେ	ଧୁଜିବଲେ
୧୧୨	୧୬	ପଠିଆମ	ପଠିଆସ
୧୧୩	୧୯	ଜଗତ	ଜଗତେ
୧୧୩	୧୦	ବଲୋବାମେ	ବଳବାମେ
୧୧୭	୨୧	ବିନାଶ	ବିନାଶନ ।
୧୧୬	୨୧	ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣ	ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣବ
୧୧୬	୨୧	ଆଘାତ	ଆଘୋଟତ

